

HAL Trust

Verkort verslag 2016

De geschiedenis van de onderneming gaat terug tot 18 april 1873 toen de Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij (N.A.S.M.) in Rotterdam werd opgericht. De onderneming ontwikkelde activiteiten onder verschillende namen en is thans gevestigd op Curaçao onder de naam HAL Holding N.V. De aandelen van deze onderneming zijn in handen van HAL Trust en vormen het gehele Trustvermogen. De Trust is opgericht bij Trustakte d.d. 19 oktober 1977, die het laatst werd gewijzigd op 18 mei 2011. De Aandelen van de Trust zijn genoteerd en worden verhandeld op Euronext in Amsterdam.

Het jaarverslag en de beknopte geconsolideerde jaarrekening zijn in dit verslag opgenomen. Het jaarverslag 2016 (Engelstalig) is het officiële jaarverslag. Deze Nederlandse samenvatting bevat een selectie van hoofdstukken uit het jaarverslag. In geval van tekstuele afwijkingen tussen beide versies prevaleert het Engelstalige jaarverslag. Wanneer er in deze Nederlandse versie verwezen wordt naar het jaarverslag dan wordt hiermee het Engelstalige jaarverslag 2016 bedoeld. Het verkorte verslag 2016 bevat een beknopte versie van de geconsolideerde jaarrekening van HAL Trust over 2016 en bevat niet voldoende informatie om een volledig inzicht te verkrijgen in de financiële positie, de resultaten en de gang van zaken bij HAL Trust.

Bij de volledige geconsolideerde jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door PricewaterhouseCoopers Ltd. Exemplaren van het jaarverslag kunt u opvragen op onderstaand adres.

Het jaarverslag is ook beschikbaar op de website van HAL Holding N.V.:
www.halholding.com

HAL Holding N.V.
5, Avenue des Citronniers
MC 98000 Monaco
Telefoon: (377) 92 16 75 79
Telefax: (377) 93 25 54 34

Inhoud

4	Bestuur van de onderneming
5	Kerncijfers en financiële agenda
6	Verslag van de Trust Commissie
7	Verslag van de Raad van Commissarissen HAL Holding N.V.
10	Verslag van de Raad van Bestuur HAL Holding N.V.
23	Samengevatte financiële overzichten
	Geconsolideerde balans, 24
	Geconsolideerde winst-en- verliesrekening, 25
	Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, 26
	Geconsolideerd mutatie-overzicht eigen vermogen, 27
	Geconsolideerd kasstroom-overzicht, 28
	Toelichting, 29
	Additionele informatie, 30
	Pro forma geconsolideerde balans, 31
	Pro forma geconsolideerde winst-en- verliesrekening, 32
	Pro forma overzicht van het totaalresultaat, 33
	Pro forma geconsolideerd mutatie-overzicht eigen vermogen, 34
	Pro forma geconsolideerd kasstroom- overzicht, 35
	Uitkering van dividend, 36
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant, 37
39	Vijfjarenoverzicht van de geconsolideerde balans
40	Vijfjarenoverzicht van de geconsolideerde winst-en-verliesrekening
41	HAL Trust Organisatie
42	Beschrijving Corporate Governance van HAL Holding N.V.
46	Informatie met betrekking tot de leden van de Raad van Commissarissen

Bestuur van de onderneming

HAL Holding N.V.

Raad van Commissarissen:

M. van der Vorm, *voorzitter*

Mr. L.J. Hijmans van den Bergh, *vicevoorzitter*

Drs. M.P.M. de Raad

C.O. van der Vorm

Dr. G.J. Wijers

Raad van Bestuur:

M.F. Groot, *voorzitter*

A.A. van 't Hof RA, *CFO*

J.N. van Wiechen

Kerncijfers en financiële agenda

<i>Euro's</i>	2016*	2015*
Resultaat (in miljoenen)		
Omzet	5.497,5	5.174,7
Inkomsten uit deposito's en effecten	18,5	6,8
Resultaten minderheidsdeelnemingen	73,7	293,6
Inkomsten uit overige financiële activa	10,2	25,5
Resultaten onroerendgoedactiviteiten	2,1	2,3
Nettowinst toe te rekenen aan de aandeelhouders	870,7	629,6
Vermogen		
Balanstotaal (in miljoenen)	11.195,4	10.224,7
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders (in miljoenen)	7.599,4	6.698,0
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders (in procenten van balanstotaal)	67,9	65,5
Aantal uitstaande aandelen (in duizenden)		
	78.503**	76.272**
Gemiddeld aantal uitstaande aandelen (in duizenden)	77.420**	75.195**
Gegevens per Aandeel		
Nettowinst	11,25	8,13
Eigen vermogen	96,80	87,82
Eigen vermogen op basis van marktwaarde genoteerde deelnemingen	162,46***	172,80***
Slotkoers aandelen HAL Trust	179,89	164,81
Volume-gewogen gemiddelde december aandelenkoers HAL Trust	176,50	161,84
Dividend per Aandeel	7,10****	6,50
Wisselkoersen – 31 december		
U.S. dollar per euro	1,05	1,09

* Deze cijfers relateren, waar van toepassing, aan de pro forma financiële overzichten op pagina 31 tot en met 35

** Rekening houdend met ingekochte aandelen

*** Gebaseerd op de marktwaarde van de beursgenoteerde ondernemingen en de liquiditeitenportefeuille en de boekwaarde van de niet-genoteerde ondernemingen

**** Voorstel (€ 3,55 in contanten en € 3,55 in Aandelen)

Financiële agenda

Aandeelhoudersvergadering HAL Trust en tussentijdse verklaring	18 mei 2017
Notering ex-dividend	22 mei 2017
Dividend record datum	23 mei 2017
Bepaling en bekendmaking omwisselverhouding dividend	13 juni 2017, (na beurs)
Plaatsing van aandelen en betaling contant dividend	20 juni 2017
Publicatie resultaten eerste halfjaar 2017	30 augustus 2017
Tussentijdse verklaring	22 november 2017
Publicatie voorlopige nettovermogenswaarde	24 januari 2018
Publicatie jaarresultaten 2017	29 maart 2018
Aandeelhoudersvergadering HAL Trust en tussentijdse verklaring	17 mei 2018

Verslag van de Trust Commissie

HAL Trust

HAL Trust is in 1977 opgericht en heeft alle aandelen van HAL Holding N.V. in haar bezit.

Meer bijzonderheden over de organisatie staan vermeld op pagina 41.

In overeenstemming met de op 18 mei 2016 gegeven instructies keerde de Trust op 20 juni 2016 een dividend uit van € 6,50 per aandeel. Dit dividend was betaalbaar in aandelen HAL Trust, tenzij een aandeelhouder uitdrukkelijk om betaling in contanten had verzocht.

Dientengevolge werd een contant dividend betaald van in totaal € 107,5 miljoen en werden 2.189.976 aandelen HAL Trust als dividend geplaatst.

Op 31 december 2016 stonden 78.589.572 aandelen HAL Trust uit (2015: 76.399.596).

Op 31 december 2016 bezat HAL Holding N.V. 86.676 aandelen HAL Trust (2015: 127.251).

De Trust Commissie
HAL Trust Committee Ltd.

30 maart 2017

Verslag van de Raad van Commissarissen HAL Holding N.V.

De Raad van Commissarissen ('de Raad') oefent toezicht uit op de Raad van Bestuur en geeft advies aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Bij de vervulling van zijn taak richt de Raad van Commissarissen zich naar het belang van HAL Holding N.V. en de met haar verbonden onderneming.

Volgens het rooster van aftreden eindigde de termijn van de voorzitter van de Raad van Commissarissen, de heer S.E. Eisma, aan het slot van de algemene vergadering van aandeelhouders van HAL Holding N.V. op 26 mei 2016. De heer Eisma besloot zich niet herkiesbaar te stellen. De Raad van Commissarissen besloot om de heer M. van der Vorm te benoemen tot voorzitter en de heer L.J. Hijmans van den Bergh tot vicevoorzitter van de Raad van Commissarissen met ingang van het tijdstip waarop de heer S.E. Eisma defungeerde. Eind 2016 bestond de Raad uit vijf personen. Hun namen, nationaliteiten en verdere gegevens staan vermeld op pagina 46.

Er waren in 2016 vijf reguliere vergaderingen die door alle commissarissen werden bijgewoond.

Aan de hand van door de Raad van Bestuur schriftelijk en mondeling verschaft informatie werd de gang van zaken besproken en beoordeeld. Meer in het bijzonder kwamen tijdens de vergaderingen aan de orde, de begroting, de ontwikkeling van de resultaten, cash-flow en liquiditeit, de kwartaal-, halfjaar- en jaarberichten, het verslag van de financiële expert (zie hieronder), de beloning van de Raad van Bestuur, (mogelijke) acquisities, de desinvestering van InVesting B.V. en AudioNova International B.V., het dividendbeleid, de samenstelling van de Raad van Commissarissen, de wijziging van het reglement van de Raad van Commissarissen, de statutenwijziging van de Vennootschap, de risico's in de bedrijfsvoering en de opzet en werking van de interne beheersingsystemen met betrekking tot financiële verslaggeving inclusief de rapportage van de Raad van Bestuur met betrekking tot fraudezaken en onregelmatigheden. Voor nadere informatie hierover verwijzen wij naar de desbetreffende paragraaf in het verslag van de Raad van Bestuur op pagina 11.

Zoals toegelicht in het hoofdstuk Administratieve organisatie, risicobeheersingsystemen en financiële verslaggeving op pagina 19 van het verslag van de Raad van Bestuur, vereist de toepassing van IFRS 10 dat de Vennootschap de jaarrekeningen van Koninklijke Vopak N.V. ('Vopak') en Safilo Group S.p.A. ('Safilo') in haar geconsolideerde jaarrekening opneemt ondanks het feit dat het belang van HAL in deze ondernemingen minder dan 50% is. Teneinde te voldoen aan IFRS, is de Vennootschap "Memoranda of Understanding" aangegaan met Vopak en Safilo inzake vertrouwelijkheid, het proces van uitwisseling van informatie en deelnamerechten, door een onafhankelijke financiële expert namens HAL, aan vergaderingen van het audit committee van Vopak en het Control, Risk & Sustainability Committee van Safilo. Deze financiële expert (de heer J.A.M. Stael, voormalig partner van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.) rapporteert aan de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen of er zaken zijn met betrekking tot Vopak en Safilo die onder de aandacht zouden moeten worden gebracht alvorens de jaarrekening van de Vennootschap wordt ondertekend door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Daarnaast is de afweging dat de geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap geen materiële fouten bevat die kunnen worden toegerekend aan de jaarrekeningen van Vopak en/of Safilo, gebaseerd op de externe accountantscontrole. Overigens werden de ontwikkelingen van de beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen besproken aan de hand van publiek beschikbare informatie.

De Vennootschap speelt met betrekking tot de beursgenoteerde ondernemingen Koninklijke Boskalis Westminster N.V. ('Boskalis'), Vopak en Safilo haar rol als grote minderheidsaandeelhouder. Dit wordt aangevuld met een vertegenwoordiging in de Board; de heer M.F. Groot, voorzitter van de Raad van Bestuur, is lid van de Raad van Commissarissen van Vopak en een niet-uitvoerend lid van de Board van Safilo. De heer J.N. van Wiechen, lid van de Raad van Bestuur, is lid van de Raad van Commissarissen van Boskalis.

In deze respectievelijke hoedanigheden kunnen zij, van tijd tot tijd, de beschikking hebben over vertrouwelijke informatie met betrekking tot deze beursgenoteerde ondernemingen. Deze informatie wordt niet gedeeld met de overige leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen van de Vennootschap. De Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen van de Vennootschap realiseren zich dat de vertrouwelijkheid van de discussies op het niveau van bovengenoemde beursgenoteerde ondernemingen belangrijk is, aangezien dit bijdraagt tot een vrije uitwisseling van ideeën en een vruchtbare discussie. Deze modus operandi is gebaseerd op deugdelijke zakelijke principes en stelt deze ondernemingen in staat om meer onafhankelijk van de Vennootschap te opereren.

De Raad heeft de variabele beloning van de Raad van Bestuur vastgesteld. Nadere informatie over de beloning van de Raad van Bestuur is opgenomen op pagina 101 van het jaarverslag (Engelstalig). De beloning per commissaris over 2016, zoals vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2011, bedroeg € 80.000.

De Raad heeft in drie vergaderingen overleg gevoerd met de externe accountant. Onderwerpen die aan de orde kwamen, waren het audit plan en de controlebevindingen, de jaarrekening, het verslag over het eerste halfjaar 2016, impairment testing en de interne controle- en beheersingsystemen met betrekking tot financiële verslaggeving alsmede de onafhankelijkheid van de externe accountant. De financiële expert was ook aanwezig bij deze vergaderingen.

Buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur heeft de Raad van Commissarissen onder meer het functioneren en de samenstelling van de Raad besproken, evenals het functioneren van de Raad van Bestuur. Alle leden van de Raad woonden op 18 mei 2016 de algemene vergadering van HAL Trust in Rotterdam bij.

De Raad heeft geen commissies ingesteld. De voorzitter van de Raad onderhoudt tussen de vergaderingen van de Raad intensievere contacten met de Raad van Bestuur. Individuele leden van de Raad gaven, tussen de vergaderingen van de Raad, aan de Raad van

Bestuur hun visie op concrete aangelegenheden die voor de Vennootschap van belang waren.

De door de Raad van Bestuur opgemaakte jaarrekening over 2016 werd in aanwezigheid van de externe accountant en de financiële expert door de Raad besproken in zijn vergadering op 30 maart 2017. Na kennisgenomen te hebben van de goedkeurende verklaring van PricewaterhouseCoopers Ltd. op de jaarrekening van HAL Trust, de goedkeurende verklaring van PricewaterhouseCoopers Curaçao op de jaarrekening van HAL Holding N.V., de bevindingen van de externe accountant, zoals neergelegd in het rapport aan de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur, en het verslag van de financiële expert, hebben alle commissarissen de jaarrekening van de Vennootschap ondertekend. De Raad keurde de door de Raad van Bestuur voorgestelde gereserveerde bedragen goed.

De Raad adviseert de Trustaandeelhouders de Trustee op te dragen in de op 26 mei 2017 te houden Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V., te stemmen vóór goedkeuring van de jaarrekening 2016 in overeenstemming met de voorgelegde stukken en het voorstel tot winstbestemming.

Wij merken op dat de Nederlandse Corporate Governance Code niet van toepassing is op HAL Holding N.V., aangezien HAL Holding N.V. geen Nederlandse vennootschap is. Andere Corporate Governance Codes zijn evenmin op HAL Holding N.V. van toepassing. Op de pagina's 42 tot en met 45 van dit verslag is een beschrijving van de Corporate Governance van HAL Holding N.V. opgenomen.

Volgens rooster is de heer Dr. G.J. Wijers aan de beurt om af te treden als commissaris. Hij heeft zich voor een nieuwe termijn beschikbaar gesteld. Wij stellen de Trustaandeelhouders voor de Trustee op te dragen in de op 26 mei 2017 te houden Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. te stemmen vóór de herbenoeming van de heer Wijers.

Namens de Raad van Commissarissen,
M. van der Vorm, *voorzitter*

30 maart 2017

Verslag van de Raad van Bestuur HAL Holding N.V.

Inleiding

De nettowinst van HAL Holding N.V. over 2016 bedroeg € 871 miljoen, overeenkomend met € 11,25 per aandeel vergeleken met € 630 miljoen (€ 8,14 per aandeel) over 2015.

De nettovermogenswaarde, gebaseerd op de marktwaarde van de beursgenoteerde ondernemingen en de liquiditeitenportefeuille en op de boekwaarde van de niet-beursgenoteerde ondernemingen, daalde in 2016 met € 317 miljoen vergeleken met een toename van € 5.525 miljoen in 2015. Deze daling is vooral het gevolg van een lagere beurswaarde van GrandVision N.V. (effect € 1,3 miljard). De stijging in 2015 was voor € 4,2 miljard het gevolg van de beursintroductie van GrandVision N.V.

Rekening houdend met het contante gedeelte van het dividend over 2015 (€ 107 miljoen) en de netto inkoop van eigen aandelen (€ 2 miljoen), bedroeg de nettovermogenswaarde per 31 december 2016 € 12.754 miljoen (€ 162,46 per aandeel), vergeleken met € 13.180 miljoen (€ 172,80 per aandeel) per 31 december 2015.

De nettovermogenswaarde omvat niet het positieve verschil tussen geschatte waarde en boekwaarde van de niet-beursgenoteerde ondernemingen per 31 december 2016. Dit verschil wordt jaarlijks berekend en bedroeg op 31 december 2016 op basis van de uitgangspunten en veronderstellingen zoals uiteengezet op de pagina's 109 tot en met 111 van het jaarverslag in de Engelse taal € 228 miljoen (€ 2,91 per aandeel) vergeleken met € 159 miljoen (€ 2,08 per aandeel) eind 2015.

Dividend

Het dividendbeleid is, onvoorziene omstandigheden voorbehouden en mits de stand van de liquide middelen dit toelaat, het dividend te baseren op 4% van de naar volume gewogen gemiddelde decemberkoers van het aandeel HAL Trust in het jaar voorafgaande aan het jaar van de dividenduitkering. Dientengevolge bedraagt het voorgestelde dividend over 2016 per aandeel € 7,10 (2015: € 6,50) waarvan 50% betaalbaar in contanten en 50% in aandelen.

Vooruitzichten

Gedurende de periode van 31 december 2016 tot en met 24 maart 2017 steeg de marktwaarde van de belangen in beursgenoteerde ondernemingen en de liquiditeitenportefeuille met ongeveer € 60 miljoen (€ 0,76 per aandeel). Aangezien de nettowinst voor een belangrijk deel wordt bepaald door de resultaten van de beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen en mogelijke boekwinsten en -verliezen, doen wij geen uitspraak over de verwachte winst over het jaar 2017.

Strategie

De strategie van HAL is erop gericht om significante belangen in ondernemingen te verwerven en te houden, met als doel vergroting van de aandeelhouderswaarde op langere termijn. Bij de keuze van nieuwe investeringen wordt, naast investerings- en rendementscriteria, de nadruk gelegd op de mogelijkheid als aandeelhouder en/of commissaris een actieve rol te spelen. Gegeven de nadruk op de langere termijn wordt geen vooraf vastgestelde investeringshorizon gehanteerd.

Daarnaast bezit HAL onroerend goed. De onroerendgoedactiviteiten zijn uitsluitend gericht op projecten in Seattle (Washington) en omgeving. Het gaat hierbij vooral om de ontwikkeling en exploitatie van wooncomplexen en kantoorpanden.

De liquiditeiten worden hoofdzakelijk aangehouden in kortlopende termijndeposito's teneinde een hoge mate van flexibiliteit te behouden voor mogelijke acquisities.

Risico's

De strategie en het op basis hiervan gevoerde beleid brengen risico's met zich mee. In het hoofdstuk "supplemental information" van de jaarrekening (Engelstalig) op de pagina's 136 tot en met 139 is een nadere beschrijving van de financiële risico's opgenomen.

Naast risico's die betrekking hebben op individuele ondernemingen, (deze risico's worden niet door HAL Holding N.V. gemanaged, zie pagina 19), zijn onderstaand belangrijke risicofactoren vermeld.

De risico's die hieronder worden beschreven, omvatten ook niet de risico's van Koninklijke Vopak N.V. ('Vopak', 48,15%) en Safilo Group S.p.A. ('Safilo', 41,61%). Hoewel het belang van HAL in deze ondernemingen minder dan 50% bedraagt, vereist IFRS dat deze deelnemingen worden geconsolideerd, aangezien de Venootschap geacht wordt zeggenschap uit te oefenen over deze twee entiteiten. Wij verwijzen ook naar het hoofdstuk Administratieve organisatie, risicobeheersingsystemen en financiële verslaggeving op pagina 19 voor de organisatorische en control-aspecten van de consolidatie van Vopak en Safilo.

Concentratierisico

Er bestaat concentratierisico met betrekking tot de optiek-retailactiviteiten en de beursgenoteerde ondernemingen, aangezien deze een significant deel uitmaken van de nettovermogenswaarde van HAL.

Optiek-retailactiviteiten

De netto-omzet over 2016 van de optiek-retail- en niet-beursgenoteerde ondernemingen bedroeg € 5.498 miljoen. De optiek-retailactiviteiten maakten 60% uit van dit bedrag. Eind 2016 bedroeg de beurswaarde van het belang van HAL in haar optiek-retailonderneming GrandVision N.V. € 4,1 miljard, overeenkomend met 32% van de nettovermogenswaarde van HAL.

Een verandering van 10% in de aandelenkoers van GrandVision N.V. heeft een effect op de nettovermogenswaarde van HAL van 3%. Met

betrekking tot de optiek-retailactiviteiten is er derhalve sprake van een aanzienlijk concentratierisico. Een daling van de verkopen van de optiek-retailondernemingen, als gevolg van bijvoorbeeld een economische recessie, kan een belangrijke invloed op de nettovermogenswaarde en de winstgevendheid van HAL hebben. Een daling van deze verkopen met 10% zou, ceteris paribus, een negatief effect op de winst vóór belastingen kunnen hebben van meer dan € 100 miljoen.

Beursgenoteerde minderheidsbelangen

Eind 2016 bedroeg de beurswaarde van de belangen van HAL in beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen € 5 miljard (2015: € 4,7 miljard). Dit bedrag omvat de deelnemingen in Vopak (€ 2,8 miljard, 2015: € 2,4 miljard), Koninklijke Boskalis Westminster N.V. (€ 1,5 miljard, 2015: € 1,7 miljard), SBM Offshore N.V. (€ 495 miljoen, 2015: € 371 miljoen) en Safilo (€ 208 miljoen, 2015: € 279 miljoen). Wijzigingen in de beurskoersen van deze ondernemingen kunnen een grote invloed hebben op de nettovermogenswaarde van HAL.

Marktwaarderisico

Naast de belangen in beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen, zoals hierboven beschreven, bezat HAL eind 2016 aandelen, die onderdeel zijn van de liquiditeitenportefeuille, ten bedrage van € 191 miljoen (2015: € 127 miljoen). De waarde van deze belangen kan aan grote fluctuaties onderhevig zijn als gevolg van bewegingen op de aandelenmarkten. In 2016 had de koersontwikkeling van de beursgenoteerde deelnemingen (inclusief GrandVision) en de aandelen in de liquiditeitenportefeuille, inclusief ontvangen dividenden, een negatief effect op de nettovermogenswaarde van € 1 miljard. De waardeverandering van de beursgenoteerde deelnemingen (op basis van beurskoersen) waarin het belang van HAL groter dan 20% is, heeft geen invloed op de waardering in de jaarrekening, aangezien deze deelnemingen worden geconsolideerd of op basis van de vermogensmutatiemethode worden opgenomen in de pro forma jaarrekening.

Renterisico

Investerings in vastrentende waarden zijn onderhevig aan wijzigingen in de rentestand. Gezien de korte resterende looptijd van de liquiditeitenportefeuille van de Vennootschap is dit risico beperkt. Daarnaast bestaat er een renterisico met betrekking tot de schuldpositie van de Vennootschap. Deze schuldpositie had eind 2016 uitsluitend betrekking op de dochterondernemingen. Van de eind 2016 uitstaande rentedragende schuld van in totaal € 1.619 miljoen (2015: € 1.795 miljoen) was voor 60% (2015: 42%) de rente gefixeerd voor een periode van gemiddeld 3,6 jaar (2015: 3,2 jaar).

Valutarisico

Het belangrijkste valutarisico betreft valuta-translatierisico ten gevolge van de omrekening van (gesaldeerde) balansposities in vreemde valuta's naar euro's. Eind 2016 bedroeg het niet afgedekte bedrag waarover valutatranslatierisico werd gelopen, exclusief het valutarisico van de deelnemingen waarin het aandelenbelang niet meer dan 50% bedraagt, € 1.218 miljoen (2015: € 1.155 miljoen). Het voornaamste valutarisico betrof de Amerikaanse dollar en bedroeg € 432 miljoen (2015: € 317 miljoen). Het potentiële effect van dit risico wordt verder in het hoofdstuk "supplemental information" van de jaarrekening (Engelstalig) toegelicht op pagina 139. Valutarisico bestaat eveneens met betrekking tot het omrekenen van resultaten behaald in buitenlandse valuta's. Veranderingen in wisselkoersen ten opzichte van 2015 hadden een negatief effect op de omzet van € 103 miljoen. Het negatieve effect op het bedrijfsresultaat bedroeg € 7 miljoen.

Kredietrisico

HAL loopt kredietrisico met betrekking tot financiële instrumenten en liquiditeiten. Dit is het risico dat een tegenpartij in gebreke blijft om haar contractuele verplichtingen na te komen. De Vennootschap gaat in het algemeen uitsluitend transacties aan met tegenpartijen met een hoge kredietwaardigheid (S&P lange termijn credit rating van A tot AA-). Eind 2016 bedroegen de liquide middelen (exclusief aandelen) in totaal € 2.767 miljoen (2015:

€ 2.068 miljoen). Hiervan was € 2.475 miljoen (2015: € 1.687 miljoen) onderdeel van de "corporate" liquiditeitenportefeuille. Aan het eind van 2016 bestond de corporate liquiditeitenportefeuille hoofdzakelijk uit kortlopende deposito's die werden aangehouden bij banken met een gemiddelde korte termijn S&P credit rating van A-1.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico heeft betrekking op de situatie waarin een onderneming niet kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. De financiële verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op de geconsolideerde deelnemingen. Het liquiditeitsrisico van de geconsolideerde deelnemingen wordt in de jaarrekening (Engelstalig) uiteengezet op pagina's 137 en 138. HAL Holding N.V. had eind 2016, naast de corporate liquiditeitenportefeuille van € 2,7 miljard, gecommitteerde krediet-faciliteiten van € 225 miljoen met een gemiddelde resterende looptijd van 1,9 jaar. Om deze reden is het liquiditeitsrisico op dit moment beperkt.

Acquisitierisico

In een acquisitieproces maakt de Vennootschap hypothesen, veronderstellingen en afwegingen met betrekking tot mogelijke toekomstige gebeurtenissen. De feitelijke ontwikkeling kan hiervan significant afwijken. Tevens kunnen beoordelingsfouten bij due diligence en contractonderhandelingen, alsmede het niet voldoen aan wet- en regelgeving in het kader van acquisities tot (opportuniteits-) verliezen en/of reputatieschade voor de Vennootschap leiden.

Risico's met betrekking tot financiële rapportage

Hoewel het aandelenbelang van HAL in Vopak en Safilo minder dan 50% bedraagt, verplicht IFRS om deze deelnemingen (sinds 1 januari 2014) te consolideren, aangezien HAL, in overeenstemming met de bepalingen van IFRS 10 (Geconsolideerde jaarrekening), geacht wordt zeggenschap uit te oefenen over deze twee entiteiten. HAL is met Vopak en Safilo bepaalde procedures overeengekomen voor de uitwisseling van informatie die HAL in staat

stellen om aan haar consolidatieplicht te voldoen. Indien echter, om welke reden dan ook, Vopak en/of Safilo deze informatie niet aan HAL zullen verstrekken, of daartoe niet in staat zijn, is HAL mogelijk niet in staat om te voldoen aan haar verplichting om tijdig een geconsolideerde jaarrekening op te maken.

Overige

Naast bovenstaande risico's moet er rekening mee worden gehouden dat de winstgevendheid en de nettovermogenswaarde van de Vennootschap vatbaar zijn voor een neergang van de economie. De vraag naar de producten en diensten van de deelnemingen en/of hun winstgevendheid kan verminderen als een direct gevolg van een economische recessie, inflatie, wijzigingen in de prijzen van grondstoffen, het consumentenvertrouwen, interestpercentages of overheidsbeleid (waaronder fiscaliteit), wetgeving en geopolitieke ontwikkelingen.

Desinvesteringen en acquisities niet-beursgenoteerde ondernemingen

Desinvesteringen

Op 4 mei 2016 werd de verkoop van alle aandelen van InVesting B.V. aan Arrow Global Group PLC afgerond. InVesting richt zich op de aankoop van moeilijk inbare vorderingen voor eigen rekening en risico, alsmede credit management. Het belang van InVesting in Infomedics Groep B.V. was geen onderdeel van de transactie. Infomedics is actief op het gebied van uitbesteding van bedrijfsprocessen en in factoring in de Nederlandse gezondheidszorg. Dit belang werd vóór de afronding van de transactie afgesplitst, waarbij HAL een belang van 39% verkreeg in het kapitaal van Infomedics. Dit belang werd in augustus uitgebreid tot 82%. Infomedics behaalde in 2016 een omzet van € 24 miljoen (2015: € 23 miljoen). De verkoop van InVesting B.V. resulteerde in een netto boekwinst voor HAL van € 39 miljoen (€ 0,50 per aandeel).

Eveneens op 4 mei 2016 is HAL een overeenkomst aangegaan om alle aandelen in haar retailonderneming voor hoorapparaten AudioNova International B.V. te verkopen aan

Sonova Holding AG voor een ondernemingswaarde van € 830 miljoen. AudioNova behaalde in 2015 een omzet van € 359 miljoen en een bedrijfsresultaat van € 47 miljoen. De transactie werd afgerond op 15 september 2016 en leidde tot een netto boekwinst van € 491 miljoen (€ 6,25 per aandeel) en een opbrengst in contanten van € 850 miljoen.

Op 1 juni 2016 hebben HAL en Egeria, elk voor 46,7%, tezamen met het management de verkoop afgerond van 100% van de aandelen in N.V. Nationale Borg-Maatschappij ("Nationale Borg") aan AmTrust Financial Services.

Nationale Borg is een gespecialiseerde verzekeraar op het gebied van borgtochten en kredietverzekeringen. De transactie leidde tot een netto boekwinst voor HAL van € 30 miljoen (€ 0,38 per aandeel).

Acquisities

Op 30 maart 2016 werd het belang in Atlas Professionals B.V. verhoogd van 45% tot 70%.

Op 3 juni 2016 werd de aankoop van 20% van de aandelen van CoolBlue B.V. afgerond. De onderneming is een van de grootste online detailhandelsbedrijven in de Benelux en vertoont een snelle groei. Via haar webshops en acht fysieke winkels verkoopt de onderneming een breed assortiment producten, vooral consumentenelektronica en huishoudelijke apparatuur. De onderneming realiseerde in 2016 een omzet van € 857 miljoen (2015: € 555 miljoen).

In 2016 verwierf Auxilium GmbH, een 54%-deelneming van Orthopedie Investments Europe B.V., drie Duitse bedrijven in de gezondheidszorg die medische hulpmiddelen produceren en distribueren. De gezamenlijke omzet van deze acquisities over 2016 bedroeg circa € 30 miljoen.

In maart 2017 vergrootte AN Direct haar deelneming in MD Hearing van 40% naar 100%.

Dochterondernemingen

Optiek-retailondernemingen

GrandVision N.V. (76,7%) is een vooraanstaande optiek-retailonderneming, gevestigd op Amsterdam Airport Schiphol. De aandelen van de onderneming worden verhandeld op Euronext in Amsterdam. Eind 2016 bedroeg de beurswaarde van het 76,7%-belang van HAL € 4.081 miljoen (2015: € 5.399 miljoen).

Eind 2016 was GrandVision actief in 44 landen en beschikte de onderneming over 6.516 optiekwinkels, inclusief winkels van minderheidsdeelnemingen in India en Zwitserland (2015: 6.110), waarvan 1.114 franchisevestigingen (2015: 1.096). Het aantal medewerkers (in fulltime equivalenten, FTE's) bedroeg 28.766 (2015: 27.510). De totale winkelomzet over 2016 (gedefinieerd als de omzet inclusief die van de franchisevestigingen) bedroeg € 3.657 miljoen. De omzet, zoals gerapporteerd in de jaarrekening, bedroeg € 3.316 miljoen (2015: € 3.205 miljoen), een stijging van 3,5%.

Exclusief het effect van acquisities en wisselkoersveranderingen steeg de omzet eveneens met 3,5%. De vergelijkbare winkelomzet over 2016 (gedefinieerd als de omzet tegen constante wisselkoersen van alle winkels, franchisevestigingen uitgezonderd, die zowel per 1 januari 2015 als per 31 december 2016 deel uitmaakten van het winkelnetwerk) steeg met 2,2% (2015: 4,1%).

Het bedrijfsresultaat (winst vóór rentelasten, bijzondere en incidentele baten en lasten, belastingen en afschrijving immateriële vaste activa, maar inclusief afschrijving van software) in 2016 bedroeg € 410 miljoen (2015: € 390 miljoen).

HAL heeft sinds 1996 een belang in GrandVision.

Niet-beursgenoteerde ondernemingen

Timber and Building Supplies Holland N.V. (78,1%), gevestigd in Zaandam, is de grootste leverancier van hout en bouwmaterialen op de Nederlandse markt van nieuwbouw, renovatie en onderhoud. De onderneming is de combinatie van PontMeyer N.V. en Deli

Building Supplies N.V. ('DBS'), welke onderneming in september 2015 werd overgenomen. De combinatie heeft 101 vestigingen in geheel Nederland en had eind vorig jaar 1.396 medewerkers (2015: 1.400). In 2016 steeg de omzet met 54% tot € 650 miljoen (2015: € 422 miljoen). Exclusief de acquisitie van DBS steeg de omzet met 3,3%. Het bedrijfsresultaat kwam uit op € 40 miljoen (2015: € 24 miljoen). Het positieve effect van de overname van DBS op het bedrijfsresultaat was € 9 miljoen.

HAL heeft sinds 1999 een belang in Timber and Building Supplies Holland.

Broadview Holding B.V. (97,4%) is in 's-Hertogenbosch gevestigd en had eind 2016 1.436 medewerkers (2015: 1.413). De belangrijkste dochterbedrijven zijn Trespa International B.V. en Arpa Industriale S.p.A. Trespa is gevestigd in Weert en produceert composite panelen voor bijvoorbeeld gevelbekleding en laboratoriummeubilair. Arpa is gevestigd in Bra (Italië) en maakt gebruik van soortgelijke technologie bij de productie van panelen voor uiteenlopende interieurtoepassingen, zoals keuken- en winkelmeubilair. Broadview is tevens de eigenaar van de Intersafe Group, Elacin International B.V. en De Vlamboog B.V., die actief zijn in de productie en/of distributie van producten voor persoonlijke bescherming. In 2014 werd Broadview Energy Solutions opgezet als entiteit om een positie in de distributie van vloeibaar aardgas (LNG) en daarmee verwante activiteiten op te bouwen. Tegen deze achtergrond verwierf Broadview in 2015 belangen in twee LNG-distributiebedrijven: Barents Naturgass (100%) en Molgas (43,3%). In 2016 verkreeg Broadview een belang van 7,8% in Chart Industries Inc., een Amerikaanse beursgenoteerde onderneming die een leidende positie heeft op het gebied van productie van cryogene apparatuur. De omzet van Broadview steeg in 2016 met 5,1% tot € 432 miljoen (2015: € 411 miljoen). Het bedrijfsresultaat bedroeg € 50 miljoen (2015: € 40 miljoen).

HAL heeft sinds 1996 een belang in Broadview.

Koninklijke Ahrend B.V. (96%) is een in Amsterdam gevestigde onderneming met 1.762 werknemers per eind 2016 (2015: 1.744), die actief is op het gebied van kantoorinrichting in de Benelux, Centraal- en Oost-Europa, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Rusland, China en de Verenigde Arabische Emiraten. Dit gebeurt via de dochterbedrijven Ahrend Office Furniture, Gispes, Roels Spaces, Presikhaaf Schoolmeubelen en Techo. De omzet daalde in 2016 met 1,4% tot € 289 miljoen (2015: € 293 miljoen). Het bedrijfsresultaat lag op hetzelfde niveau als in 2015 (break-even). In het kader van een reorganisatie van de logistieke functie in 2017 zal Ahrend de fabrieken in Zwanenburg en Leerdam sluiten en de productie overbrengen naar de vestigingen in St. Oedenrode en Culemborg.

HAL heeft sinds 2001 een belang in Ahrend.

Orthopedie Investments Europe B.V. (100%) is gevestigd in Rotterdam. De werkmaatschappijen (Livit B.V., 100%-belang, en Auxilium GmbH, belang van 54%) produceren en verkopen orthopedische en andere medische hulpmiddelen. Livit heeft een netwerk van 33 gespecialiseerde centra en een groot aantal aanmeetlocaties in geheel Nederland. Auxilium GmbH is gevestigd in Essen (Duitsland) en is de houdster-maatschappij van een aantal Duitse ondernemingen (waaronder Luttermann GmbH, Thies Medicenter GmbH, Reha Aktiv 2000, Sanitätshaus o.r.t. GmbH & Co. KG, Meditech Sachsen GmbH en Steinke Orthopädie-Center GmbH). Eind 2016 had de onderneming 1.795 werknemers (2015: 1.429). De omzet steeg in 2016 met 15% tot € 172 miljoen (2015: € 149 miljoen). Exclusief het effect van acquisities steeg de omzet met 5%. Deze stijging was voornamelijk het gevolg van een autonome groei van 9% in Duitsland. In Nederland daalde de omzet met 4%. Het bedrijfsresultaat bedroeg € 4 miljoen (2015: € 4 miljoen).

HAL heeft sinds 2007 een belang in Orthopedie Investments Europe.

Anthony Veder Group N.V. (62,9%) is een Rotterdamse scheepvaartonderneming. De onderneming had aan het eind van het verslagjaar 735 (2015: 738) medewerkers en

exploiteerde 29 gastankers (2015: 29), waarvan 24 (2015: 22) in (gedeeltelijk) eigendom. Verder waren er eind 2016 voor Anthony Veder twee LNG-tankers in aanbouw. Deze schepen zullen naar verwachting in de tweede helft van 2017 in de vaart komen. De omzet over 2016 bedroeg \$ 167 miljoen (2015: \$ 157 miljoen). Het bedrijfsresultaat bedroeg \$ 25 miljoen (2015: \$ 22 miljoen).

HAL heeft sinds 1991 een belang in Anthony Veder.

Atlas Professionals B.V. (70%) is gevestigd in Hoofddorp en is gespecialiseerd in het uitzenden en detacheren van professionals voor de internationale energie-, maritieme en offshore windsector. De onderneming had eind 2016 210 medewerkers (2015: 205). De omzet daalde in 2016 met 20% tot € 149 miljoen (2015: € 186 miljoen) als gevolg van ongunstige omstandigheden op de offshore olie- en gasmarkt. Het bedrijfsresultaat over 2016 bedroeg € 3 miljoen (2015: € 9 miljoen).

HAL heeft sinds 2011 een belang in Atlas. In 2016 werd dit belang vergroot van 45% tot 70%.

FD Mediagroep B.V. (97,5%) is gevestigd in Amsterdam. Eind 2016 had de onderneming 309 mensen (2015: 285) in dienst. De belangrijkste merken van de onderneming zijn Het Financieele Dagblad, het radiostation BNR Nieuwsradio en Company.info. Company.info verschaft online toegang tot een database met informatie over Nederlandse bedrijven. De omzet van FD Mediagroep over 2016 steeg met 4,3% tot € 75 miljoen (2015: € 71 miljoen). Het bedrijfsresultaat bedroeg € 9 miljoen (2015: € 8 miljoen).

HAL heeft sinds 1997 een belang in FD Mediagroep.

Floramedia Group B.V. (97%) is gevestigd in Westzaan en had eind vorig jaar 216 medewerkers in dienst (2015: 207). Floramedia levert producten en diensten op het gebied van tuinbouw-communicatie aan kwekers, tuincentra en detaillisten. De onderneming maakt gebruik van een database met meer dan 210.000 foto's, video's, teksten en andere plantgerelateerde informatie. De omzet over

2016 bedroeg € 37 miljoen (2015: € 38 miljoen). Het bedrijfsresultaat lag op hetzelfde niveau als in 2015.

HAL heeft sinds 1999 een belang in Floramedia.

Sports Timing Holding B.V. (95%), gevestigd te Haarlem, is werkzaam onder de merknaam MYLAPS en is actief op het gebied van de ontwikkeling en productie van identificatie- en tijdmetingsapparatuur voor sportevenementen. Eind 2016 waren bij de onderneming 132 personen werkzaam (2015: 138). De omzet over 2016 bedroeg € 28 miljoen (2015: € 29 miljoen). Het bedrijfsresultaat nam eveneens af.

HAL heeft sinds 1998 een belang in Sports Timing Holding.

Infomedics Groep B.V. (81,9%) is actief op het gebied van uitbesteding van bedrijfsprocessen en factoring in de Nederlandse gezondheidszorg. De onderneming realiseerde in 2016 een omzet van € 24 miljoen (2015: € 23 miljoen) en had aan het eind van het jaar 117 medewerkers (2015: 118). Het bedrijfsresultaat nam eveneens toe.

HAL heeft een direct belang in Infomedics sinds 2016. Daarvoor had HAL een minderheidsbelang via InVesting B.V. (verkocht in 2016).

Flight Simulation Company B.V. (75,7%) is een op Amsterdam Airport Schiphol gevestigde onderneming die zich richt op het verstrekken van trainingen aan piloten door middel van vluchtsimulatoren. De onderneming exploiteerde eind vorig jaar 14 simulatoren, en had eind 2016 50 medewerkers (2015: 46). De omzet over 2016 bedroeg € 18 miljoen (2015: € 15 miljoen). Het bedrijfsresultaat steeg eveneens.

HAL heeft sinds 2006 een belang in Flight Simulation Company.

AN Direct B.V. (82,3%) is een onderneming die gehooroplossingen levert en via haar dochterondernemingen producten rechtstreeks aan consumenten verkoopt zonder fysieke winkels. AN Direct was voorheen eigendom

van AudioNova International B.V., maar was geen onderdeel van de verkoop aan Sonova in september 2016. De onderneming is gevestigd in Rotterdam en heeft 3 medewerkers. Eind 2016 was de belangrijkste bezitting van AN Direct een belang van 40% in MD Hearing. Deze onderneming verkoopt hoorapparaten in de Verenigde Staten via haar website en call centers. MD Hearing heeft 31 medewerkers en behaalde in 2016 een omzet van \$ 20 miljoen. Het belang in MD Hearing is in maart 2017 uitgebreid tot 100%.

Beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen

HAL heeft minderheidsbelangen in de volgende beursgenoteerde bedrijven:

Koninklijke Vopak N.V. (48,15%) is 's werelds leidende onafhankelijke tankterminaloperator voor de olie- en chemische industrie. Per 17 februari 2017 exploiteerde Vopak 67 terminals in 25 landen met een totale opslagcapaciteit van 34,7 miljoen m³. Eind 2016 had de onderneming 3.580 medewerkers. De aandelen van de onderneming zijn genoteerd op Euronext in Amsterdam. Eind 2016 bedroeg de marktwaarde ongeveer € 5,7 miljard. De omzet over 2016 bedroeg € 1.347 miljoen (2015: € 1.386 miljoen). De nettowinst voor houders van gewone aandelen bedroeg € 534 miljoen (2015: € 282 miljoen).

HAL heeft sinds 1999 een belang in Vopak.

Voor nadere informatie over Vopak verwijzen wij naar het jaarverslag van deze onderneming en de website www.vopak.com.

Safilo Group S.p.A. (41,61%) is een in Padua (Italië) gevestigde producent en distributeur van zonnebrillen en monturen. De onderneming is genoteerd op de effectenbeurs van Milaan en had eind 2016 een marktwaarde van ongeveer € 0,5 miljard. Eind 2016 had Safilo 7.128 werknemers in dienst. De omzet over 2016 bedroeg € 1.253 miljoen (2015: € 1.279 miljoen). Het nettoverlies kwam uit op € 142,1 miljoen (2015: nettoverlies € 52,7 miljoen).

HAL heeft sinds 2005 een belang in Safilo. Voor nadere informatie over Safilo verwijzen wij naar het jaarverslag van deze onderneming en de website www.safilo.com.

Koninklijke Boskalis Westminster N.V. (35,45%) is een toonaangevende internationale dienstverlener op het gebied van baggeren, maritieme infrastructuur en maritieme diensten. De onderneming levert wereldwijd creatieve en innovatieve totaaloplossingen voor infrastructurele uitdagingen in maritieme gebieden, kuststreken en rivierdelta's, met onder meer de aanleg en het onderhoud van havens en vaarwegen, creatie van land in water en bescherming van kusten en oevers. Tevens voert Boskalis projecten uit en levert het een breed spectrum aan maritieme diensten aan de olie- en gassector en offshore windindustrie en voert het scheepsbergingen uit (SMIT Salvage). Met een veelzijdige vloot van ruim 900 schepen en vaartuigen en 11.700 medewerkers, inclusief deelnemingen, is de onderneming actief in 90 landen, verspreid over zes continenten. Boskalis is genoteerd op Euronext in Amsterdam en had eind 2016 een marktwaarde van ongeveer € 4,3 miljard. De omzet over 2016 bedroeg € 2.596 miljoen (2015: € 3.240 miljoen). Het nettoverlies over 2016 bedroeg € 563,7 miljoen (2015: een winst van € 440,2 miljoen) en omvat netto *impairments* van € 840 miljoen. Eind 2016 bedroeg de orderportefeuille van de onderneming € 2.924 miljoen vergeleken met € 2.490 miljoen eind 2015.

HAL heeft sinds 1989 een belang in Boskalis.

Voor nadere informatie over Boskalis verwijzen wij naar het jaarverslag van deze onderneming en de website www.boskalis.com.

SBM Offshore N.V. (15,54%) levert drijvende productiesystemen voor de offshore-sector. De belangrijkste activiteiten van de onderneming zijn het ontwerp, de levering, de installatie en de levensduurverlenging van drijvende productie- en op- en overslaginstallaties (FPSO's). Deze zijn ofwel eigendom van en worden geëxploiteerd door SBM Offshore en verhuurd aan afnemers, dan wel worden ze op turnkey-basis aan klanten geleverd. De onderneming heeft ongeveer 4.750 medewerkers. De aandelen worden verhandeld op Euronext in Amsterdam, en de marktwaarde was eind 2016 ongeveer € 3,2 miljard. De omzet over 2016 bedroeg \$ 2.272 miljoen vergeleken met \$ 2.705 miljoen in 2015. De

nettowinst over 2016 bedroeg \$ 182 miljoen vergeleken met \$ 29 miljoen over 2015. Eind 2016 bedroeg de orderportefeuille van de onderneming \$ 17,1 miljard vergeleken met \$ 18,9 miljard eind 2015.

HAL heeft sinds 2012 een belang in SBM Offshore.

Voor nadere informatie over SBM Offshore verwijzen wij naar het jaarverslag van deze onderneming en de website www.sbmoffshore.com.

Onroerend goed

Aan het eind van 2016 bestond de vastgoedportefeuille uit een volledig verhuurd kantoorgebouw annex winkelruimte met een oppervlakte van ongeveer 4.200 m² in het centrum van Seattle, een belang in een joint venture voor de ontwikkeling van een kantoorgebouw van 12.000 m² annex winkelruimte en belangen in twee joint ventures voor de ontwikkeling en exploitatie van in totaal 438 appartementen. Het te ontwikkelen kantoorproject is gelegen in de wijk Fremont van Seattle. De oplevering vindt naar verwachting plaats medio 2017. Het kantoorgedeelte van het complex (10.600 m²) is volledig verhuurd voor een eerste termijn van twaalf jaar. De aanliggende winkelruimte is ook volledig verhuurd. De investering van HAL in de joint venture bedraagt \$ 22 miljoen (€ 21 miljoen). De twee appartementencomplexen worden gebouwd in buitenwijken van Seattle, en worden naar verwachting eind 2018 opgeleverd. De investering van HAL in deze twee joint ventures wordt geschat op \$ 50 miljoen (€ 47 miljoen). De boekwaarde van de vastgoedportefeuille bedroeg eind 2016 € 46 miljoen.

Voor nadere informatie over de vastgoedportefeuille van HAL zie www.halrealestate.com.

Liquiditeitenportefeuille

De “corporate” liquiditeitenportefeuille steeg in 2016 met € 851 miljoen tot € 2.666 miljoen. Deze stijging was voornamelijk te danken aan de opbrengst van de verkoop van AudioNova (€ 850 miljoen). Op 31 december 2016 bestond de liquiditeitenportefeuille voor 93% (2015: 93%) uit vastrentende waarden en liquide middelen ten bedrage van € 2.475 miljoen (2015: € 1.687 miljoen) en voor 7% (2015: 7%) uit aandelen ten bedrage van € 191 miljoen (2015: € 127 miljoen). Het rendement op de vastrentende waarden en liquide middelen bedroeg 0,1% negatief (2015: 0,1% positief). De gemiddelde resterende looptijd van deze portefeuille was eind 2016 minder dan een maand. Op de aandelenportefeuille werd een positief rendement behaald van 19,7% (2015: 10,2% negatief).

Resultaten

Deze paragraaf verwijst naar de segmentatie in de pro forma jaarrekening in de Engelse taal op pagina 118, waarin Vopak en Safilo niet zijn geconsolideerd, maar opgenomen op basis van de vermogensmutatiemethode.

Optiek-retail

De omzet over 2016 bedroeg € 3.316 miljoen (2015: € 3.205 miljoen), een stijging van 3,5%. Exclusief het positieve effect van acquisities en wisselkoersveranderingen nam de netto-omzet eveneens met 3,5% toe. De vergelijkbare winkelomzet over 2016 steeg met 2,2% (2015: 4,1%).

Het bedrijfsresultaat (winst vóór rentelasten, bijzondere en incidentele baten en lasten, belastingen en afschrijving op immateriële activa, maar inclusief afschrijving op software) over 2016 bedroeg € 410 miljoen (2015: € 390 miljoen).

Niet-beursgenoteerde ondernemingen

De omzet van de niet-beursgenoteerde ondernemingen over 2016 bedroeg € 2.182 miljoen (2015: € 1.970 miljoen), een stijging van € 212 miljoen (10,8%). Exclusief het effect van acquisities, deconsolidaties en wisselkoersveranderingen steeg de netto-omzet

van de niet-beursgenoteerde ondernemingen met € 45 miljoen (2,3%).

Het bedrijfsresultaat van de niet-beursgenoteerde ondernemingen over 2016 bedroeg € 157 miljoen (2015: € 165 miljoen). Desinvesteringen, acquisities en wisselkoersveranderingen hadden een negatief effect op het bedrijfsresultaat van € 34 miljoen (voornamelijk als gevolg van de verkoop van AudioNova International B.V.).

Resultaten van beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen

De nettowinst van beursgenoteerde minderheidsbelangen daalde met € 218 miljoen tot € 59 miljoen. Dit was vooral het gevolg van het aandeel van HAL in een impairment bij Boskalis van € 840 miljoen (effect € 298 miljoen), die deels werd gecompenseerd door een hogere winst van Vopak. De winst van Vopak omvat een buitengewone bate van € 287 miljoen die verband houdt met de verkoop van dochterondernemingen (met name in het Verenigd Koninkrijk). Het aandeel van HAL hierin bedraagt € 138 miljoen.

Netto financiële lasten

De netto financiële lasten stegen met € 35 miljoen tot € 32 miljoen, vooral als gevolg van de vrijval in 2015 van een financiële verplichting die verband hield met de acquisitie van een minderheidsbelang in de Duitse audicienketen GEERS (€ 29 miljoen), alsmede lagere wisselkoerswinsten.

Incidentele posten

In de pro forma resultaten over 2016 zijn netto bijzondere en incidentele baten begrepen van € 553 miljoen (2015: € 89 miljoen). Deze baten hebben hoofdzakelijk betrekking op een boekwinst van € 491 miljoen bij de verkoop van AudioNova International B.V. en boekwinsten bij de verkoop van InVesting B.V. en N.V. Nationale Borg-Maatschappij van respectievelijk € 39 miljoen en € 30 miljoen.

Administratieve organisatie, risicobeheersingsystemen en financiële verslaggeving

De administratieve organisatie en de risicobeheersing- en interne-controlesystemen met betrekking tot de strategie van de Vennootschap, haar implementatie, financiële rapportage en compliance zijn er alle op gericht om een redelijke mate van zekerheid te verschaffen dat significante risico's worden geïdentificeerd, de ontwikkelingen daarvan worden gevolgd en, indien nodig, tijdig passende maatregelen worden getroffen (zie ook het hoofdstuk Risico's op pagina 11). Hierover wordt regelmatig aan de Raad van Commissarissen gerapporteerd.

De ondernemingen waarin HAL een belang houdt, verschillen in soort activiteit, omvang, cultuur, geografische spreiding en ontwikkelingsfase. Zij worden ieder afzonderlijk geconfronteerd met voor hen specifieke risico's op strategisch, operationeel en financieel gebied, alsmede met betrekking tot (fiscale) wet- en regelgeving. Om deze reden is er voor gekozen de deelnemingen niet centraal aan te sturen en geen centraal risicobeheersingsstelsel te ontwikkelen. Elke onderneming beschikt over een eigen financieringsstructuur en een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het afwegen en beheersen van haar eigen risico's. De ondernemingen hebben in het algemeen een raad van commissarissen waarin niet aan HAL gelieerde personen de meerderheid vormen. Deze corporate governance structuur stelt deze deelnemingen in staat zich volledig op de voor hen relevante ontwikkelingen te richten en af te wegen welke risico's te accepteren en welke te mijden. Naast risico's die verband houden met de strategie en het beleid van HAL, zoals hierboven beschreven, bestaan er derhalve risico's die specifiek aan een bepaald belang zijn gerelateerd. Het is de verantwoordelijkheid van elke deelneming om deze specifieke risico's af te wegen. Deze risico's worden derhalve niet door HAL Holding N.V. beheerst.

HAL heeft een managementinformatiesysteem om haar performance en die van de ondernemingen waarin het belang groter is dan 50% maandelijks te volgen. Dit systeem omvat een aantal rapportages, zoals portefeuille-

analyse, budgettering, rapportage van gerealiseerde en verwachte resultaten, balans- en cash-flowinformatie, alsmede operationele kengetallen. Daarnaast verstrekt het management van de meerderheidsdeelnemingen interne verklaringen van getrouwheid (*letters of representation*) met betrekking tot de halfjaar- en jaarcijfers.

Het is de doelstelling van HAL, binnen de context van de inherente beperkingen van de decentrale managementbenadering zoals hierboven omschreven, dat de financiële verslaggeving, zowel voor interne als externe doeleinden, compleet, accuraat, valide en tijdig is. Financiële verslaggevingsrisico's kunnen worden gedefinieerd als gebeurtenissen die HAL beletten haar doelstelling betreffende financiële verslaggeving te bereiken. Hoewel HAL zich ervan bewust is dat geen enkel risicobeheersing- en interne-controlesysteem absolute zekerheid kan verschaffen dat doelstellingen worden behaald en dat fouten, verliezen, fraude of schending van wetten en regels worden voorkomen en dat het systeem niet alle menselijke beoordelingsfouten en vergissingen kan voorkomen, streeft de Vennootschap naar verdere verbetering van haar risicobeheersing- en interne-controlesystemen. In dit verband zijn in 2016 wederom de risicobeheersing- en interne-controlesystemen met betrekking tot financiële verslaggeving geëvalueerd. Voor de belangrijkste financiële processen (financiële rapportage en consolidatie, informatietechnologie, treasury, belastingen en entity level controls) zijn de risico's in kaart gebracht, alsmede de controlemaatregelen die erop gericht zijn deze risico's te beheersen. Tevens is getoetst of deze controlemaatregelen in het verslagjaar effectief hebben gewerkt. Het onderzoek inzake risicobeheersing had geen betrekking op de financiële processen van de deelnemingen. De redenen hiervoor zijn hierboven beschreven. De risicobeheersing- en interne-controlesystemen zijn besproken met de Raad van Commissarissen.

Met betrekking tot belastingen is HAL geëngageerd om te voldoen aan alle fiscale wet- en regelgeving in alle jurisdicties waarin de onderneming actief is. Er is een fiscale strategie vastgesteld die voor een kader zorgt

voor de werking van de fiscale functie en de beheersing van risico's met betrekking tot belastingen. Het kader beschrijft ook de verschillende functies, verantwoordelijkheden en procedures, inclusief een kwartaalrapportage van de meerderheidsdeelnemingen over hun fiscale positie en (potentiële) fiscale risico's. Deze fiscale risico's worden beheerst door de betreffende deelnemingen en niet door HAL. De fiscale risico's van de minderheidsdeelnemingen waarover HAL geacht wordt zeggenschap te hebben, Vopak en Safilo, alsmede van andere minderheidsdeelnemingen, worden evenmin beheerst door HAL. In Nederland heeft HAL Investments B.V. een convenant afgesloten met de Belastingdienst in het kader van het "Horizontaal toezicht" model. Dit model is gebaseerd op wederzijds vertrouwen, begrip en transparantie. Het convenant waarborgt dat de Belastingdienst actuele en feitelijke informatie over het fiscale beleid van de Vennootschap en het control-kader ontvangt, inclusief de fiscale aspecten van bedrijfsontwikkelingen. Van hun kant zijn de fiscale autoriteiten bereid snel vooraf zekerheid te verschaffen over fiscale kwesties.

Hoewel het belang van HAL in zowel Vopak als Safilo minder dan 50% bedraagt, vereist IFRS dat deze deelnemingen worden geconsolideerd in de geconsolideerde jaarrekening, aangezien HAL geacht wordt zeggenschap (zoals gedefinieerd in IFRS 10) uit te oefenen over deze twee entiteiten. Vopak en Safilo zijn beide beursgenoteerde vennootschappen. Hoewel HAL in beide vennootschappen vertegenwoordigd is in de Board, en derhalve geacht kan worden invloed van betekenis te hebben over deze deelnemingen, heeft HAL in het verleden noch operationele, noch strategische zeggenschap uitgeoefend. Bovendien zijn Vopak en Safilo bijvoorbeeld niet opgenomen in het hierboven vermelde managementrapportagesysteem dat de prestaties van de geconsolideerde deelnemingen op een maandelijks basis meet. Daarnaast heeft de Vennootschap, gezien haar minderheidsbelang, geen formele instructierechten met betrekking tot Vopak en Safilo. HAL zal dientengevolge de resultaten van Vopak en Safilo blijven rapporteren in het segment Beursgenoteerde

minderheidsdeelnemingen. De Vennootschap is "Memoranda of Understanding" aangegaan met Vopak en Safilo met betrekking tot vertrouwelijkheid, het proces van uitwisseling van informatie en recht van bijwoning, door een onafhankelijke financiële expert namens HAL, van vergaderingen van het audit committee van Vopak en het control, risk & sustainability committee van Safilo. Dit stelt HAL in staat te voldoen aan IFRS en de geconsolideerde jaarrekening op te maken inclusief de (door accountants gecontroleerde) jaarrekeningen van Vopak en Safilo. HAL heeft echter geen toegang tot de boekhouding, contracten en gerelateerde informatie van Vopak en Safilo teneinde onafhankelijk vast te stellen dat deze jaarrekeningen compleet, valide en accuraat zijn.

De Voorzitter van de Raad van Bestuur van de Vennootschap is lid van de Raad van Commissarissen van Vopak en niet-uitvoerend lid van de Board van Safilo. De heer J.N. van Wiechen, lid van de Raad van Bestuur van de Vennootschap, is lid van de Raad van Commissarissen van Koninklijke Boskalis Westminster N.V. De informatie die zij in deze hoedanigheid verkrijgen, kan niet aangewend worden voor het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap. Dit om de vertrouwelijkheid hiervan te garanderen en om deze beursgenoteerde ondernemingen in staat te stellen om onafhankelijk van de Vennootschap te opereren. De risicobeheersing- en interne-controlesystemen van HAL met betrekking tot financiële rapportage risico's zijn er derhalve niet op ingericht en niet in staat om zekerheid te verschaffen, dat de informatie met betrekking tot de beursgenoteerde minderheidsdeelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap geen materiële fouten bevat als gevolg van de inherente beperkingen zoals hierboven omschreven. De afweging dat de geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap geen materiële fouten bevat die toegerekend kunnen worden aan de jaarrekeningen van Vopak en/of Safilo, zal worden gebaseerd op de externe accountantscontrole van deze ondernemingen en de betrokkenheid van de onafhankelijke financiële expert, zoals hierboven beschreven. Zowel Vopak als Safilo hebben een

omschrijving van hun risico's en hun risicobeheersingsystemen opgenomen in hun respectievelijke jaarverslagen. Deze risico's worden noch gevolgd, noch beheerst door HAL.

Aangezien de consolidatie van Vopak en Safilo een significant effect op de financiële verslaggeving van de Vennootschap heeft, wordt aanvullende financiële informatie verstrekt waarin, consistent met de periode vóór de inwerkingtreding van IFRS 10, Vopak en Safilo niet worden geconsolideerd, maar worden opgenomen op basis van de vermogensmutatiemethode.

Dientengevolge, gebaseerd op het bovenstaande en rekening houdend met de inherente beperkingen zoals hierboven beschreven, zijn wij van mening, dat de risicobeheersing- en interne-controlesystemen inzake financiële verslaggeving van HAL Holding N.V. een redelijke mate van zekerheid verschaffen, dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat deze systemen in 2016 naar behoren hebben gefunctioneerd en verklaren wij dat, voor zover ons bekend:

1°. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de nettowinst van de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
2°. het jaarverslag een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar van de gezamenlijk in de jaarrekening opgenomen ondernemingen; en
3°. in dit jaarverslag een beschrijving is opgenomen van de wezenlijke risico's waarmee HAL Holding N.V. wordt geconfronteerd.

Raad van Bestuur HAL Holding N.V.

M.F. Groot (*voorzitter*)
A.A. van 't Hof
J.N. van Wiechen

30 maart 2017

Samengevatte financiële overzichten

Geconsolideerde balans

HAL Trust

Per 31 december

<i>x 1 miljoen euro</i>	2016	2015
Vaste activa		
Materiële vaste activa	5.082,1	4.955,0
Onroerendgoedportefeuille	8,3	13,3
Immateriële vaste activa	2.421,8	2.602,0
Minderheidsdeelnemingen en joint arrangements	2.536,0	2.571,7
Overige financiële activa	757,1	546,1
Derivaten	101,2	119,4
Pensioenen	72,1	74,7
Latente belastingvorderingen	151,8	174,8
<i>Totaal vaste activa</i>	11.130,4	11.057,0
Vlottende activa		
Overige financiële activa	3,6	105,8
Vorraden	768,3	731,5
Debiteuren	845,8	777,9
Deposito's en effecten	229,9	164,6
Derivaten	43,2	21,6
Overige vlottende activa	426,9	390,3
Liquide middelen	3.143,6	2.226,2
Activa aangehouden voor verkoop	26,6	242,8
<i>Totaal vlottende activa</i>	5.487,9	4.660,7
Totaal activa	16.618,3	15.717,7
Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal	1,6	1,5
Overige reserves	322,6	167,9
Ingehouden winst	7.300,5	6.555,5
Eigen vermogen Aandeelhouders	7.624,7	6.724,9
Aandeel derden	2.134,2	1.837,9
Totaal eigen vermogen	9.758,9	8.562,8
Langlopende verplichtingen		
Latente belastingverplichtingen	450,8	456,9
Pensioenen	285,8	231,2
Derivaten	83,6	95,3
Voorzieningen	53,6	62,2
Bankiers en overige financiële verplichtingen	3.128,3	3.727,4
<i>Totaal langlopende verplichtingen</i>	4.002,1	4.573,0
Vlottende passiva		
Voorzieningen	89,1	102,1
Nog te betalen kosten	859,2	863,6
Belastingen	123,6	134,7
Crediteuren	832,0	663,5
Derivaten	14,1	24,8
Bankiers en overige financiële verplichtingen	939,3	730,0
Passiva gerelateerd aan activa aangehouden voor verkoop	-	63,2
<i>Totaal vlottende passiva</i>	2.857,3	2.581,9
Totaal eigen vermogen en passiva	16.618,3	15.717,7

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

HAL Trust

Voor het jaar geëindigd op 31 december

<i>x 1 miljoen euro</i>	2016	2015
Omzet	8.033,1	7.789,1
Inkomsten uit deposito's en effecten	18,5	6,8
Resultaten minderheidsdeelnemingen en joint ventures	(119,1)	223,1
Inkomsten uit overige financiële activa	16,7	33,0
Inkomsten uit onroerendgoedactiviteiten	2,1	2,3
Overige inkomsten	849,3	115,4
<i>Totaal opbrengsten</i>	8.800,6	8.169,7
Kosten van grond- en hulpstoffen en gebruik voorraden	2.171,2	2.059,5
Personeelskosten	2.339,8	2.274,4
Afschrijving en impairment materiële vaste activa en onroerendgoedportefeuille	486,8	475,9
Afschrijving en impairment immateriële vaste activa	109,8	113,5
Overige bedrijfskosten	2.055,4	1.962,3
<i>Totaal kosten</i>	7.163,0	6.885,6
Bedrijfsresultaat	1.637,6	1.284,1
Financiële lasten	(215,5)	(222,6)
Overige financiële baten	63,6	86,1
Nettowinst vóór belastingen	1.485,7	1.147,6
Belastingen	(207,9)	(257,0)
Nettowinst	1.277,8	890,6
Toerekening resultaat:		
Aandeelhouders van de Vennootschap	871,0	630,0
Aandeel derden in resultaat van geconsolideerde deelnemingen	406,8	260,6
	1.277,8	890,6
Gemiddeld aantal uitstaande Aandelen (in duizenden)	77.420	75.195
Winst per Aandeel toe te rekenen aan de Aandeelhouders gedurende de periode (in euro's)		
- gewoon en verwaterd	11,25	8,14
Dividend per Aandeel (in euro's)	7,10*	6,50

* Voorstel

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

HAL Trust

Voor het jaar geëindigd op 31 december

<i>x 1 miljoen euro</i>	2016	2015
Nettowinst voor het jaar	1.277,8	890,6
Overig resultaat		
Posten die niet naar de winst-en-verliesrekening worden gereclassificeerd		
Actuariële resultaten op pensioenverplichtingen	(48,4)	113,9
Belastingen	12,3	(28,3)
Aandeel minderheidsdeelnemingen en joint ventures, na belastingen	(3,5)	13,5
	(39,6)	99,1
Posten die naar de winst-en-verliesrekening kunnen worden gereclassificeerd		
Wijzigingen in reële waarde financiële activa aangehouden voor verkoop	151,8	43,0
Belastingen op wijzigingen in reële waarde	(4,3)	-
Effect van hedge-instrumenten	(5,3)	34,0
Belastingen op effect van hedge-instrumenten	1,7	(7,3)
Omrekening buitenlandse deelnemingen, inclusief hedges	4,0	23,0
Belastingen op effect van omrekening en hedges	(2,7)	2,5
Overige	1,9	-
Aandeel minderheidsdeelnemingen en joint ventures, na belastingen	11,2	46,8
	158,3	142,0
Overige resultaten over het jaar, na belastingen	118,7	241,1
Totaalresultaat over het jaar, na belastingen	1.396,5	1.131,7
Toe te rekenen aan:		
- Aandeelhouders van de Vennootschap	1.002,1	805,5
- Aandeel derden	394,4	326,2
	1.396,5	1.131,7

Geconsolideerd mutatie-overzicht eigen vermogen

HAL Trust

<i>x 1 miljoen euro</i>	Toe te rekenen aan aandeelhouders				Aandeel derden	Totaal vermogen
	Aandelen-kapitaal	Ingehouden winst	Overige reserves	Totaal		
Stand per 1 januari 2015	1,5	5.003,3	58,6	5.063,4	1.439,5	6.502,9
Nettowinst voor het jaar	-	630,0	-	630,0	260,6	890,6
Overige resultaten voor het jaar	-	59,6	115,9	175,5	65,6	241,1
Totaalresultaat voor het jaar	-	689,6	115,9	805,5	326,2	1.131,7
Reclassificatie	-	13,3	(13,3)	-	-	-
Dividend betaald aan derden	-	-	-	-	(132,3)	(132,3)
Kapitaalsverhogingen door derden	-	-	-	-	12,2	12,2
Effect aankoop aandeel derden*	-	(42,1)	-	(42,1)	(16,9)	(59,0)
Verkoop aandeel derden in GrandVision N.V.	-	893,5	6,7	900,2	185,9	1.086,1
Aandelencompensatieplannen	-	22,0	-	22,0	22,7	44,7
Ingekochte eigen aandelen	-	(2,2)	-	(2,2)	-	(2,2)
Betaald dividend	-	(20,9)	-	(20,9)	-	(20,9)
Overige	-	(1,0)	-	(1,0)	0,6	(0,4)
Transacties met eigenaren van de Vennootschap direct verantwoord in het eigen vermogen	-	862,6	(6,6)	856,0	72,2	928,2
Stand per 31 december 2015	1,5	6.555,5	167,9	6.724,9	1.837,9	8.562,8
Stand per 1 januari 2016	1,5	6.555,5	167,9	6.724,9	1.837,9	8.562,8
Nettowinst voor het jaar	-	871,0	-	871,0	406,8	1.277,8
Overige resultaten voor het jaar	-	(23,6)	154,7	131,1	(12,4)	118,7
Totaalresultaat voor het jaar	-	847,4	154,7	1.002,1	394,4	1.396,5
Kapitaalsverhogingen door derden	-	-	-	-	7,2	7,2
Effect acquisities en desinvesteringen	-	(0,6)	-	(0,6)	20,8	20,2
Dividend betaald aan derden	-	-	-	-	(128,1)	(128,1)
Aandelencompensatieplannen	-	7,4	-	7,4	3,1	10,5
Ingekochte eigen aandelen	-	(1,7)	-	(1,7)	-	(1,7)
Betaald dividend	0,1	(107,5)	-	(107,4)	-	(107,4)
Overige	-	-	-	-	(1,1)	(1,1)
Transacties met eigenaren van de Vennootschap direct verantwoord in het eigen vermogen	0,1	(102,4)	-	(102,3)	(98,1)	(200,4)
Stand per 31 december 2016	1,6	7.300,5	322,6	7.624,7	2.134,2	9.758,9

* Met name gerelateerd aan de inkoop van eigen aandelen door GrandVision N.V.

Geconsolideerd kasstroom-overzicht

HAL Trust

Voor het jaar geëindigd op 31 december

<i>x 1 miljoen euro</i>	2016	2015
Kasstroom bedrijfsactiviteiten		
Nettowinst vóór belastingen	1.485,7	1.147,6
Afschrijvingen en impairment materiële vaste activa en onroerend goed	486,8	475,9
Afschrijvingen en impairment immateriële vaste activa	109,8	113,5
Winst op verkoop materiële vaste activa en onroerend goed	(0,5)	(13,6)
Winst op verkoop overige financiële activa en effecten	(15,8)	(4,9)
Resultaat minderheidsdeelnemingen en joint ventures, inclusief impairments	119,1	(259,0)
Winst op verkoop van activa en passiva aangehouden voor verkoop	(849,3)	(77,4)
Financiële netto lasten	151,9	136,5
Overige mutaties in voorzieningen en pensioenen	(12,8)	79,5
Dividend van minderheidsdeelnemingen en joint ventures	127,2	97,7
Mutaties in werkkapitaal	2,9	38,5
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	1.605,0	1.700,4
Ontvangen overige financiële baten	14,3	14,1
Betaalde financiële lasten, inclusief effect hedging	(147,9)	(145,6)
Betaalde belastingen	(222,5)	(219,9)
<i>Netto kasstroom bedrijfsactiviteiten</i>	1.248,9	1.349,0
Kasstroom investeringsactiviteiten		
Investerings in minderheidsdeelnemingen, joint ventures en geconsolideerde deelnemingen, na aftrek van geacquireerde liquide middelen	(301,3)	(376,6)
Desinvesteringen van minderheidsdeelnemingen, joint ventures en geconsolideerde deelnemingen	1.519,7	317,7
Ontvangsten uit verkoop van/(investerings in) overige immateriële vaste activa	(89,2)	(61,3)
Investerings in materiële vaste activa en onroerend goed	(676,4)	(604,3)
Desinvesteringen van materiële vaste activa en onroerend goed	34,8	45,2
Ontvangsten uit/(investerings in) overige financiële activa	42,6	(76,1)
Effecten en deposito's, netto	(17,7)	(34,0)
Derivaten (afdekking netto-investeringen in vreemde valuta)	(8,9)	(25,9)
<i>Netto kasstroom investeringsactiviteiten</i>	503,6	(815,3)
Kasstroom financieringsactiviteiten		
Toename bankschulden en overige financiële verplichtingen	227,1	388,1
Afname bankschulden en overige financiële verplichtingen	(747,5)	(790,3)
Netto toename of afname korte termijn financiering	(30,5)	(10,8)
Verkoop aandeel derden in GrandVision N.V.	-	1.086,1
Overige transacties aandeel derden (met name betaald dividend)	(130,2)	(216,7)
Ingekochte eigen aandelen	(1,7)	(2,2)
Betaald dividend	(107,5)	(20,9)
<i>Netto kasstroom financieringsactiviteiten</i>	(790,3)	433,3
Netto toename/(afname) liquide middelen	962,2	967,0
Liquide middelen aan het begin van de periode	2.226,2	1.147,4
Valuta-omrekeningsverschillen en reclassificaties	(44,8)	111,8
Liquide middelen aan het begin van de periode gecorrigeerd voor valuta-omrekening	2.181,4	1.259,2
Netto toename liquide middelen	962,2	967,0
Liquide middelen aan het einde van de periode	3.143,6	2.226,2

In het verkort verslag 2016 zijn de geconsolideerde balans per 31 december 2016, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2016 (de ‘overzichten’) opgenomen.

Deze overzichten maken deel uit van, en zijn onveranderd ontleend aan, de geconsolideerde jaarrekening van HAL Trust.

De gehanteerde verslaggevingsbasis, International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (IFRS), en de waarderingsgrondslagen bij deze overzichten zijn identiek aan de geconsolideerde jaarrekening van HAL Trust. Voor verdere informatie over toegepaste grondslagen en de jaarrekening als geheel verwijzen wij naar de website www.halholding.com.

Additionele informatie

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van HAL Trust omvat de jaarrekeningen van Koninklijke Vopak N.V. ('Vopak') en Safilo Group S.p.A. ('Safilo'). In onderstaande additionele informatie zijn Vopak en Safilo op een ongeconsolideerde basis opgenomen op basis van de vermogensmutatiemethode. Dit was de waarderingsgrondslag tot aan de toepassing van IFRS 10 per 1 januari 2014. IFRS 10 vereist consolidatie van deze entiteiten. Overigens zijn de waarderingsgrondslagen gelijk aan de waarderingsgrondslagen zoals uiteengezet in de jaarrekening in de Engelse taal. De opname van deze additionele informatie wordt passend en nuttig geacht aangezien het 'control' model van de Vennootschap met betrekking tot de entiteiten waarin het belang van de Vennootschap groter dan 50% is, materieel verschillend is ten opzichte van het model ten aanzien van Vopak en Safilo, en de opname van Vopak en Safilo in de consolidatie een significant effect op de jaarrekening heeft. Tevens maakt onderstaande additionele informatie de vergelijking met de geconsolideerde jaarrekeningen uit het verleden mogelijk.

De volgende tussentijdse geconsolideerde pro forma overzichten zijn opgenomen als additionele informatie:

- balans
- winst-en-verliesrekening
- overzicht van het totaalresultaat
- mutatie-overzicht eigen vermogen
- kasstroomoverzicht

De pro forma geconsolideerde balans, winst-en-verliesrekening en overzicht van het totaalresultaat omvatten een aansluiting van de geconsolideerde jaarrekening (inclusief Vopak en Safilo) naar deze pro forma overzichten.

Pro forma geconsolideerde balans

Per 31 december

Additionele
informatie

<i>x 1 miljoen euro</i>	Geconsolideerd 2016	Effect eliminatie Vopak/Safilo	Pro forma 2016	Pro forma 2015
Vaste activa				
Materiële vaste activa	5.082,1	(3.780,6)	1.301,5	1.229,9
Onroerendgoedportefeuille	8,3	-	8,3	13,3
Immateriële vaste activa	2.421,8	(407,6)	2.014,2	2.231,8
Minderheidsdeelnemingen en joint arrangements	2.536,0	318,1	2.854,1	2.727,0
Overige financiële activa	757,1	(110,3)	646,8	474,1
Derivaten	101,2	(94,2)	7,0	-
Pensioenen	72,1	-	72,1	74,7
Latente belastingvorderingen	151,8	(112,5)	39,3	67,4
<i>Totaal vaste activa</i>	11.130,4	(4.187,1)	6.943,3	6.818,2
Vlottende activa				
Overige financiële activa	3,6	-	3,6	19,9
Vorraden	768,3	(246,4)	521,9	500,8
Debiteuren	845,8	(324,8)	521,0	446,1
Deposito's en effecten	229,9	-	229,9	164,6
Derivaten	43,2	(37,9)	5,3	3,4
Overige vlottende activa	426,9	(185,1)	241,8	192,0
Liquide middelen	3.143,6	(415,0)	2.728,6	2.029,7
Activa aangehouden voor verkoop	26,6	(26,6)	-	50,0
<i>Totaal vlottende activa</i>	5.487,9	(1.235,8)	4.252,1	3.406,5
Totaal activa	16.618,3	(5.422,9)	11.195,4	10.224,7
Eigen vermogen				
Aandelenkapitaal	1,6	-	1,6	1,5
Overige reserves	322,6	-	322,6	167,9
Ingehouden winst	7.300,5	(25,3)	7.275,2	6.528,6
Eigen vermogen Aandeelhouders	7.624,7	(25,3)	7.599,4	6.698,0
Aandeel derden	2.134,2	(1.698,0)	436,2	345,8
Totaal eigen vermogen	9.758,9	(1.723,3)	8.035,6	7.043,8
Langlopende verplichtingen				
Latente belastingverplichtingen	450,8	(289,2)	161,6	180,6
Pensioenen	285,8	(201,9)	83,9	72,5
Derivaten	83,6	(71,7)	11,9	-
Voorzieningen	53,6	(35,2)	18,4	27,0
Bankiers en overige financiële verplichtingen	3.128,3	(2.153,9)	974,4	1.244,1
<i>Totaal langlopende verplichtingen</i>	4.002,1	(2.751,9)	1.250,2	1.524,2
Vlottende passiva				
Voorzieningen	89,1	(52,8)	36,3	49,9
Nog te betalen kosten	859,2	(252,1)	607,1	665,3
Belastingen	123,6	(66,5)	57,1	45,3
Crediteuren	832,0	(361,1)	470,9	301,0
Derivaten	14,1	(12,6)	1,5	15,8
Bankiers en overige financiële verplichtingen	939,3	(202,6)	736,7	579,4
<i>Totaal vlottende passiva</i>	2.857,3	(947,7)	1.909,6	1.656,7
Totaal eigen vermogen en passiva	16.618,3	(5.422,9)	11.195,4	10.224,7

Pro forma geconsolideerde winst-en-verliesrekening

Voor het jaar geëindigd op 31 december

Additionele informatie

<i>x 1 miljoen euro</i>	Geconsolideerd 2016	Effect eliminatie Vopak/Safilo	Pro forma 2016	Pro forma 2015
Omzet	8.033,1	(2.535,6)	5.497,5	5.174,7
Inkomsten uit deposito's en effecten	18,5	-	18,5	6,8
Resultaten minderheidsdeelnemingen en joint ventures	(119,1)	192,8	73,7	293,6
Inkomsten uit overige financiële activa	16,7	(6,5)	10,2	25,5
Inkomsten uit onroerendgoedactiviteiten	2,1	-	2,1	2,3
Overige inkomsten	849,3	(287,6)	561,7	34,8
<i>Totaal opbrengsten</i>	8.800,6	(2.636,9)	6.163,7	5.537,7
Kosten van grond- en hulpstoffen en gebruik voorraden	2.171,2	(306,3)	1.864,9	1.702,6
Personeelskosten	2.339,8	(667,5)	1.672,3	1.602,8
Afschrijving en impairment materiële vaste activa en onroerendgoedportefeuille	486,8	(297,0)	189,8	189,3
Afschrijving en impairment immateriële vaste activa	109,8	(39,8)	70,0	79,5
Overige bedrijfskosten	2.055,4	(804,3)	1.251,1	1.131,9
<i>Totaal kosten</i>	7.163,0	(2.114,9)	5.048,1	4.706,1
Bedrijfsresultaat	1.637,6	(522,0)	1.115,6	831,6
Financiële lasten	(215,5)	167,4	(48,1)	(51,1)
Overige financiële baten	63,6	(47,3)	16,3	54,6
Nettowinst vóór belastingen	1.485,7	(401,9)	1.083,8	835,1
Belastingen	(207,9)	84,7	(123,2)	(120,5)
Nettowinst	1.277,8	(317,2)	960,6	714,6
Toerekening resultaat:				
Aandeelhouders van de Vennootschap	871,0	(0,3)	870,7	629,6
Aandeel derden in resultaat van geconsolideerde deelnemingen	406,8	(316,9)	89,9	85,0
	1.277,8	(317,2)	960,6	714,6
Gemiddeld aantal uitstaande Aandelen (in duizenden)	77.420	-	77.420	75.195
Winst per Aandeel toe te rekenen aan de Aandeelhouders gedurende de periode (in euro's)				
- gewoon en verwaterd	11,25	-	11,25	8,13
Dividend per Aandeel (in euro's)	7,10*	-	7,10*	6,50

* Voorstel

Pro forma overzicht van het totaalresultaat

Voor het jaar geëindigd op 31 december

Additionele
informatie

<i>x 1 miljoen euro</i>	Pro forma 2016	Pro forma 2015
Nettowinst voor het jaar	960,6	714,6
Overig resultaat		
Posten die niet naar de winst-en-verliesrekening worden gereclassificeerd		
Actuariële resultaten op pensioenverplichtingen	(12,1)	16,1
Belastingen	3,5	(4,5)
Aandeel minderheidsdeelnemingen, na belastingen	(16,6)	48,8
	(25,2)	60,4
Posten die naar de winst-en-verliesrekening kunnen worden gereclassificeerd		
Wijzigingen in reële waarde financiële activa aangehouden voor verkoop	151,8	43,0
Belastingen op wijzigingen in reële waarde	(4,3)	-
Effect van kasstroomhedge-instrumenten	3,7	5,3
Belastingen op effect van kasstroomhedge-instrumenten	(0,4)	(0,3)
Omrekening buitenlandse deelnemingen, inclusief hedges	(24,0)	4,4
Overige	1,9	-
Aandeel minderheidsdeelnemingen, na belastingen	19,0	55,7
	147,7	108,1
Overige resultaten over het jaar, na belastingen	122,5	168,5
Totaalresultaat over het jaar, na belastingen	1.083,1	883,1
Toe te rekenen aan:		
- Aandeelhouders van de Vennootschap	1.001,8	805,1
- Aandeel derden	81,3	78,0
	1.083,1	883,1

Pro forma geconsolideerd
mutatie-overzicht eigen vermogen

Additionele
informatie

<i>x 1 miljoen euro</i>	Toe te rekenen aan aandeelhouders				Aandeel derden	Totaal vermogen
	Aandelen- kapitaal	Ingehouden winst	Overige reserves	Totaal		
Stand per 1 januari 2015	1,5	4.974,4	58,6	5.034,5	88,9	5.123,4
Nettowinst voor het jaar	-	629,6	-	629,6	85,0	714,6
Overige resultaten voor het jaar	-	59,6	115,9	175,5	(7,0)	168,5
Totaalresultaat voor het jaar	-	689,2	115,9	805,1	78,0	883,1
Kapitaalsverhogingen door derden	-	-	-	-	3,4	3,4
Effect aankoop aandeel derden	-	(40,3)	-	(40,3)	(11,4)	(51,7)
Verkoop aandeel derden in GrandVision N.V.	-	893,5	6,7	900,2	185,9	1.086,1
Dividend betaald aan derden	-	-	-	-	(19,7)	(19,7)
Aandelencompensatieplannen	-	20,7	-	20,7	20,6	41,3
Ingekochte eigen aandelen	-	(2,2)	-	(2,2)	-	(2,2)
Betaald dividend	-	(20,9)	-	(20,9)	-	(20,9)
Reclassificatie	-	13,3	(13,3)	-	-	-
Overige	-	0,9	-	0,9	0,1	1,0
Transacties met eigenaren van de Vennootschap direct verantwoord in het eigen vermogen	-	865,0	(6,6)	858,4	178,9	1.037,3
Stand per 31 december 2015	1,5	6.528,6	167,9	6.698,0	345,8	7.043,8
Stand per 1 januari 2016	1,5	6.528,6	167,9	6.698,0	345,8	7.043,8
Nettowinst voor het jaar	-	870,7	-	870,7	89,9	960,6
Overige resultaten voor het jaar	-	(23,6)	154,7	131,1	(8,6)	122,5
Totaalresultaat voor het jaar	-	847,1	154,7	1.001,8	81,3	1.083,1
Kapitaalsverhogingen door derden	-	-	-	-	4,9	4,9
Effect acquisities en desinvesteringen	-	2,8	-	2,8	23,8	26,6
Dividend betaald aan derden	-	-	-	-	(20,8)	(20,8)
Aandelencompensatieplannen	-	5,9	-	5,9	1,2	7,1
Ingekochte eigen aandelen	-	(1,7)	-	(1,7)	-	(1,7)
Betaald dividend	0,1	(107,5)	-	(107,4)	-	(107,4)
Transacties met eigenaren van de Vennootschap direct verantwoord in het eigen vermogen	0,1	(100,5)	-	(100,4)	9,1	(91,3)
Stand per 31 december 2016	1,6	7.275,2	322,6	7.599,4	436,2	8.035,6
Eigen vermogen aansluiting:						
Eigen vermogen voor de aandeelhouders volgens de geconsolideerde balans						7.624,7
Eigen vermogen voor de aandeelhouders volgens de pro forma geconsolideerde balans						7.599,4
Vershil						25,3

Dit verschil is een gevolg van de purchase price accounting aanpassingen als gevolg van de retroactieve toepassing van IFRS 10 met betrekking tot Vopak en Safilo.

Pro forma geconsolideerd kasstroom-overzicht

Voor het jaar geëindigd op 31 december

Additionele
informatie

<i>x 1 miljoen euro</i>	Pro forma 2016	Pro forma 2015
Kasstroom bedrijfsactiviteiten		
Nettowinst vóór belastingen	1.083,8	835,1
Afschrijvingen en impairment materiële vaste activa en onroerend goed	189,8	189,3
Afschrijvingen en impairment immateriële vaste activa	70,0	79,5
Badwill op investeringen in geconsolideerde deelnemingen	-	(33,9)
Winst op verkoop materiële vaste activa en onroerend goed	(0,8)	(13,3)
Winst op verkoop overige financiële activa en effecten	(15,8)	(4,9)
Resultaat minderheidsdeelnemingen en joint ventures, inclusief impairments	(73,7)	(328,4)
Winst op verkoop van activa en passiva aangehouden voor verkoop	(561,7)	-
Financiële netto lasten	31,8	(3,5)
Overige mutaties in voorzieningen en pensioenen	(9,8)	1,0
Dividend van minderheidsdeelnemingen en joint ventures	76,0	60,8
Mutaties in werkkapitaal	(26,4)	(44,3)
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	763,2	737,4
Ontvangen overige financiële baten	10,3	8,7
Betaalde financiële lasten, inclusief effect hedging	(43,9)	(44,5)
Betaalde belastingen	(123,6)	(80,6)
<i>Netto kasstroom bedrijfsactiviteiten</i>	606,0	621,0
Kasstroom investeringsactiviteiten		
Investerings in minderheidsdeelnemingen en geconsolideerde deelnemingen, na aftrek van geacquireerde liquide middelen	(227,0)	(244,5)
Desinvesteringen van minderheidsdeelnemingen, joint ventures en geconsolideerde deelnemingen	1.055,0	16,4
Ontvangsten uit verkoop van/(investerings in) overige immateriële vaste activa	(41,1)	(36,1)
Investerings in materiële vaste activa en onroerend goed	(307,6)	(234,6)
Desinvesteringen van materiële vaste activa en onroerend goed	11,6	42,1
Ontvangsten uit/(investerings in) overige financiële activa	(44,9)	2,6
Effecten en deposito's, netto	(17,7)	(34,0)
<i>Netto kasstroom investeringsactiviteiten</i>	428,3	(488,1)
Kasstroom financieringsactiviteiten		
Toename bankschulden en overige financiële verplichtingen	218,1	306,5
Afname bankschulden en overige financiële verplichtingen	(474,2)	(614,8)
Netto toename of afname korte termijn financiering	97,2	226,1
Verkoop aandeel derden in GrandVision N.V.	-	1.086,1
Overige transacties aandeel derden (met name betaald dividend)	(19,3)	(68,0)
Ingekochte eigen aandelen	(1,7)	(2,2)
Betaald dividend	(107,5)	(20,9)
<i>Netto kasstroom financieringsactiviteiten</i>	(287,4)	912,8
Netto toename/(afname) liquide middelen	746,9	1.045,7
Liquide middelen aan het begin van de periode	2.029,7	876,8
Valuta-omrekeningsverschillen, reclassificaties en grondslagenwijziging	(48,0)	107,2
Liquide middelen aan het begin van de periode gecorrigeerd voor valuta-omrekening	1.981,7	984,0
Netto toename liquide middelen	746,9	1.045,7
Liquide middelen aan het einde van de periode	2.728,6	2.029,7

Uitkering van dividend

Aan de Vergadering van Aandeelhouders HAL Trust wordt voorgesteld de Trustee te instrueren om in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. te stemmen vóór de voorstellen tot vaststelling van de jaarrekening 2016 en de uitkering van een dividend van € 7,10 per aandeel. Dit dividend is voor € 3,55 per aandeel betaalbaar in aandelen HAL Holding N.V. en voor € 3,55 per aandeel in contanten.

Voorgesteld wordt de Trustee te instrueren:

- als stockdividend aan elke HAL Trust Aandeelhouder een zodanig aantal aandelen HAL Trust uit te geven zoals gebaseerd op de Omwisselverhouding, het aantal HAL Trust aandelen dat die Trust Aandeelhouder in bezit heeft en het dividend per aandeel van € 3,55 betaalbaar in aandelen (zie ook de toelichting op de agendapunten 2 (d) en 4 van de Kennisgeving aan Trustaandeelhouders);
 - een contant dividend uit te keren van € 3,55 per aandeel HAL Trust;
- en
- HAL Holding N.V. mede te delen, vóór 20 juni 2017, voor welk bedrag uitkeringen in contanten moeten worden gedaan aan de Trustee vertegenwoordigende de waarde van fracties van aandelen HAL Trust (indien van toepassing), waartoe de betreffende HAL Trust Aandeelhouders gerechtigd zullen zijn op basis van de Omwisselverhouding.

Aandeelhouders die hun aandelen houden middels Euroclear Nederland, worden betaald via aangesloten banken en commissionairs. De overige Aandeelhouders worden direct betaald zoals met hen is overeengekomen.

De tekst van Artikel VII, lid 7.1 van de Trustakte luidt:

Profits of the Trust. The profits of the Trust in respect of a Financial Year as they appear in the profit and loss account of the Trust as approved by an Ordinary Resolution as provided in Section 14.3 shall be applied as follows:

- (A) FIRST: out of the profits such dividend as may be determined by Ordinary Resolution shall be distributed to the Trust Shareholders in proportion to the number of Units represented by the Shares held by such Trust Shareholders;
- (B) SECOND: the remaining part of the profits, if any, shall be retained as Trust Property

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Trustee en aandeelhouders van HAL Trust

Verklaring over de samengevatte financiële overzichten over 2016

Ons oordeel

Naar ons oordeel zijn de bijgaande samengevatte financiële overzichten over 2016 van HAL Trust (de ‘Trust’), in alle van materieel belang zijnde aspecten, consistent met de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening, in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting op pagina 29.

De samengevatte financiële overzichten

De in dit Verkort Verslag op pagina 23 tot en met 35 geconsolideerde samengevatte financiële overzichten van de Trust zijn ontleend aan de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2016 van HAL Trust te Bermuda en bestaan uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2016;
- de geconsolideerde winst- en verliesrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2016;
- het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat voor het jaar geëindigd op 31 december 2016;
- het geconsolideerde mutatie-overzicht eigen vermogen voor het jaar geëindigd op 31 december 2016;
- het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het jaar geëindigd op 31 december 2016; en
- de toelichtingen op de samengevatte financiële overzichten.

De samengevatte financiële overzichten bevatten niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Het kennisnemen van de geconsolideerde samengevatte financiële overzichten kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening van HAL Trust en onze controleverklaring daarbij. De gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening en de geconsolideerde samengevatte financiële overzichten bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring bij de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening.

De gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de geconsolideerde jaarrekening in onze controleverklaring van 30 maart 2017. Deze controleverklaring bevat tevens de beschrijving van kernpunten van de controle. Kernpunten zijn die zaken die, naar ons professionele oordeel, het meest belangrijk waren tijdens de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur voor de samengevatte financiële overzichten

De Raad van Bestuur van HAL Holding N.V. is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde samengevatte financiële overzichten in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting op pagina 29.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de geconsolideerde samengevatte financiële overzichten op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met International Standard on Auditing 810 (Revised) “Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten”.

Hamilton, Bermuda, 30 maart 2017

PricewaterhouseCoopers Ltd.

Chartered Professional Accountants

Vijfjarenoverzicht van de geconsolideerde balans

<i>x 1 miljoen euro</i>	2016*	2015*	2014	2013	2012
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1.301,5	1.229,9	1.084,7	983,1	908,1
Onroerendgoedportefeuille	8,3	13,3	1,4	32,2	40,5
Immateriële vaste activa	2.014,2	2.231,8	2.065,7	1.885,3	1.939,4
Minderheidsdeelnemingen en joint arrangements	2.854,1	2.727,0	2.419,6	2.148,8	1.841,0
Overige financiële activa	653,8	474,1	399,7	516,6	375,5
Pensioenen	72,1	74,7	64,8	75,7	65,0
Latente belastingvorderingen	39,3	67,4	71,6	76,9	56,8
<i>Totaal vaste activa</i>	6.943,3	6.818,2	6.107,5	5.718,6	5.226,3
Vlottende activa					
Overige financiële activa	8,9	23,3	0,9	0,1	69,6
Voorraden	521,9	500,8	410,0	364,1	353,9
Debiteuren	521,0	446,1	382,1	339,8	374,6
Deposito's en effecten	229,9	164,6	141,1	81,8	88,9
Overige vlottende activa	241,8	192,0	203,5	193,1	239,0
Liquide middelen	2.728,6	2.029,7	876,8	474,9	311,2
Activa aangehouden voor verkoop	-	50,0	-	-	230,7
<i>Totaal vlottende activa</i>	4.252,1	3.406,5	2.014,4	1.453,8	1.667,9
Totaal activa	11.195,4	10.224,7	8.121,9	7.172,4	6.894,2
Eigen vermogen Aandeelhouders	7.599,4	6.698,0	5.034,5	4.640,8	4.153,3
Aandeel derden	436,2	345,8	88,9	79,6	53,4
Langlopende verplichtingen					
Latente belastingverplichtingen	161,6	180,6	133,0	138,3	151,0
Voorzieningen	102,3	99,5	119,2	109,0	106,5
Bankiers en overige financiële verplichtingen	986,3	1.244,1	1.488,4	1.079,1	1.132,5
<i>Totaal langlopende verplichtingen</i>	1.250,2	1.524,2	1.740,6	1.326,4	1.390,0
Vlottende passiva					
Voorzieningen	36,3	49,9	28,6	27,5	33,8
Nog te betalen kosten	607,1	665,3	599,5	501,2	531,6
Belastingen	57,1	45,3	27,2	35,8	40,2
Crediteuren	470,9	301,0	289,6	254,4	261,1
Bankiers en overige financiële verplichtingen	738,2	595,2	313,0	306,7	430,8
<i>Totaal vlottende passiva</i>	1.909,6	1.656,7	1.257,9	1.125,6	1.297,5
Totaal eigen vermogen en passiva	11.195,4	10.224,7	8.121,9	7.172,4	6.894,2
Eigen vermogen per aandeel (in euro's)	96,80	87,82	68,00	64,86	59,86
Eigen vermogen per aandeel op basis van marktwaarde beursgenoteerde ondernemingen (in euro's)	162,46	172,80	103,71	102,38	104,56

* Cijfers gebaseerd op de pro forma financiële overzichten

Vijfjarenoverzicht van de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

<i>x 1 miljoen euro</i>	2016*	2015*	2014	2013	2012
Omzet	5.497,5	5.174,7	4.546,5	4.249,7	4.048,9
Inkomsten uit deposito's en effecten	18,5	6,8	2,8	15,5	5,8
Resultaten minderheidsdeelnemingen en joint arrangements	73,7	293,6	316,6	308,8	266,8
Inkomsten uit overige financiële activa	10,2	25,5	9,1	36,1	13,3
Inkomsten uit onroerendgoedactiviteiten	2,1	2,3	10,9	12,2	38,6
Overige inkomsten	561,7	34,8	-	-	-
<i>Totaal opbrengsten</i>	6.163,7	5.537,7	4.885,9	4.622,3	4.373,4
Kosten van grond- en hulpstoffen en gebruik voorraden	1.864,9	1.702,6	1.426,4	1.346,8	1.304,8
Personeelskosten	1.672,3	1.602,8	1.416,0	1.357,2	1.258,4
Afschrijving en impairment materiële vaste activa en onroerendgoedportefeuille	189,8	189,3	166,2	165,8	155,2
Afschrijving en impairment immateriële vaste activa	70,0	79,5	75,2	109,7	70,3
Overige bedrijfskosten	1.251,1	1.131,9	1.103,1	1.056,4	1.039,6
<i>Totaal kosten</i>	5.048,1	4.706,1	4.186,9	4.035,9	3.828,3
Bedrijfsresultaat	1.115,6	831,6	699,0	586,4	545,1
Financiële netto lasten	(31,8)	3,5	(25,1)	(49,1)	(50,1)
Nettowinst vóór belastingen	1.083,8	835,1	673,9	537,3	495,0
Belastingen	(123,2)	(120,5)	(97,8)	(50,1)	(86,5)
Nettowinst vóór aandeel derden in resultaat van geconsolideerde deelnemingen	960,6	714,6	576,1	487,2	408,5
Aandeel derden in resultaat van geconsolideerde deelnemingen	(89,9)	(85,0)	(19,7)	(14,4)	0,8
Nettowinst	870,7	629,6	556,4	472,8	409,3
Winst per Aandeel (in euro's)	11,25	8,13	7,40	6,49	5,80
Dividend per Aandeel (in euro's)	7,10**	6,50	5,05	4,10	3,90

* Cijfers gebaseerd op de pro forma financiële overzichten

** Voorstel

De in het Anglo-Amerikaanse recht veel voorkomende Trustfiguur houdt in, dat een vermogen op grond van een trustovereenkomst ten behoeve van de gerechtigden wordt beheerd door een Trustee.

De Trust kent de volgende drie organen:

Vergadering van houders van Trust-Shares

Met uitzondering van de bevoegdheden van de hierna omschreven Trust Commissie berust de zeggenschap over de Trust bij de Vergadering van houders van Trust-Shares. De Vergadering van houders van Trust-Shares besluit omtrent de jaarrekening en de winstverdeling.

De uitvoering van de in deze vergadering genomen besluiten wordt opgedragen aan de Trustee. Dit houdt in dat de Trustee in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. stem uitbrengt conform de uitslag van de stemming in de Vergadering van houders van Trust-Shares.

De jaarlijkse Vergadering van houders van Trust-Shares wordt te Rotterdam gehouden. Ter toelichting op het gevoerde beleid zullen in deze vergaderingen de leden van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van HAL Holding N.V. aanwezig zijn.

De Trustee

Als Trustee fungeert HAL Trustee Limited, Hamilton, Bermuda.

Het bestuur wordt gevormd door de heren D.C. Meerburg, *voorzitter*, C. MacIntyre, A.R. Anderson, M.P.M. de Raad en H. van Everdingen, *leden*.

De Trustee is de juridische eigenaar van het vermogen van de Trust, te weten alle aandelen in HAL Holding N.V., Curaçao.

De bevoegdheden van de Trustee zijn beperkt tot het uitvoeren van de besluiten van de Vergadering van houders van Trust-Shares en van de Trust Commissie.

De Trustee stemt in de Vergadering van Aandeelhouders HAL Holding N.V. in overeenstemming met de instructies van de Vergadering van houders van Trust-Shares.

De Trust Commissie

De Trust Commissie is HAL Trust Committee Limited, Hamilton, Bermuda.

Het Bestuur van de Trust Commissie wordt gevormd door de heren P.J. Kalff, *voorzitter*, C. MacIntyre, A.R. Anderson, M. van der Vorm en A.A. van 't Hof, *leden*.

Dit bestuur wordt benoemd door de Stichting HAL Trust Commissie, aandeelhoudster van HAL Trust Committee Limited. Het bestuur van deze stichting wordt benoemd door de Vergadering van houders van Trust-Shares. Het bestuur van de stichting wordt gevormd door de heren P.J. Kalff, M. van der Vorm en A.A. van 't Hof.

De Trust Commissie heeft de bevoegdheid het ondernemingsvermogen te hergroeperen, indien zij dit in geval van bijzondere omstandigheden, zoals internationale politieke ontwikkelingen, in het belang van aandeelhouders en/of de onderneming noodzakelijk acht. Een dergelijke hergroepering heeft ten doel HAL Holding N.V. als houdstermaatschappij van de groep te vervangen door een maatschappij gevestigd in een andere jurisdictie. Om dat doel te bereiken, kan HAL Holding N.V. tegen inkoop van aandelen haar activa overdragen aan die nieuwe maatschappij. De Trust Commissie heeft voorts de bevoegdheid om zo nodig een andere Trustee te benoemen. Tenslotte bezit de Trust Commissie enkele bevoegdheden van huishoudelijke aard.

Beschrijving Corporate Governance van HAL Holding N.V.

Naamloze Vennootschap naar het recht van Curaçao

HAL Holding N.V. is een naamloze vennootschap met statutaire zetel op Curaçao. De Corporate Governance van HAL Holding N.V. wordt beheerst door het recht van Curaçao en de statuten en reglementen die in overeenstemming met dat recht zijn vastgelegd. De financiële verslaglegging door HAL Holding N.V. geschiedt in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

HAL Holding N.V. is een houdstermaatschappij die aan het hoofd staat van de groep waartoe zij en een aantal andere dochtermaatschappijen behoren.

Aandelenkapitaal

HAL Holding N.V. heeft een aandelenkapitaal dat verdeeld is in aandelen met een nominale waarde van € 0,02 elk. Aan alle aandelen zijn dezelfde rechten verbonden. Ieder aandeel geeft het recht om één stem uit te brengen in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Alle aandelen luiden op naam.

HAL Trust

Alle aandelen in het kapitaal van HAL Holding N.V. worden gehouden door HAL Trust ten behoeve van de houders van Trust-Shares. Voor ieder aandeel in het kapitaal van HAL Holding N.V. heeft HAL Trust één Trust-Share uitgegeven. Aan alle Trust-Shares zijn dezelfde rechten verbonden. Iedere Trust-Share geeft het recht om één stem uit te brengen in de vergadering van houders van Trust-Shares. Alle uitkeringen die HAL Holding N.V. op haar aandelen betaalbaar stelt, worden door HAL Trust doorbetaald aan de houders van Trust-Shares.

HAL Trust is een trust naar Bermudees recht en wordt beheerst door een trust deed, waarvan de tekst laatstelijk op 18 mei 2011 is gewijzigd. HAL Trustee Limited is de Trustee, terwijl HAL Trust Committee Limited volgens de trust deed bepaalde bevoegdheden kan uitoefenen. Voor verdere informatie met betrekking tot HAL Trustee Limited en HAL Trust Committee Limited wordt verwezen naar pagina 41. De Trust-Shares zijn genoteerd en worden verhandeld op Euronext in Amsterdam.

Vergadering van houders van Trust-Shares

In overeenstemming met de bepalingen van de trust deed wordt jaarlijks een vergadering van houders van Trust-Shares gehouden in Rotterdam, voorafgaande aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. Aan de vergadering van houders van Trust-Shares komt, onder meer, de bevoegdheid toe om aan de Trustee bindende instructies te geven ten aanzien van de uitoefening van het stemrecht in Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. Hiermee wordt bereikt dat de houders van Trust-Shares in feite de zeggenschap uitoefenen in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V.

Noch de statuten van HAL Holding N.V., noch de trust deed, bevatten beschermingsmaatregelen die de zeggenschap van de houders van Trust-Shares beperken. Alle besluiten van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. worden met gewone meerderheid van stemmen genomen en hetzelfde geldt voor besluitvorming in de vergadering van houders van Trust-Shares.

Rechten van houders van Trust-Shares

Iedere houder van een Trust-Share heeft het recht om de vergadering van houders van Trust-Shares hetzij in persoon, hetzij bij schriftelijke volmacht, bij te wonen, daarin het woord te voeren

en stemrecht uit te oefenen. Voorts hebben houders van Trust-Shares die gezamenlijk tenminste tien procent van alle uitstaande Trust-Shares vertegenwoordigen, het recht de Trustee te verzoeken een vergadering van houders van Trust-Shares bijeen te roepen.

Bevoegdheden Algemene Vergadering van Aandeelhouders

Krachtens de statuten van HAL Holding N.V. komen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HAL Holding N.V. – en daarmee indirect aan de vergadering van houders van Trust-Shares – de volgende bevoegdheden toe:

1. Benoeming en ontslag van leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen;
2. Goedkeuring van de jaarrekening;
3. Het verlenen van decharge aan leden van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen;
4. Wijziging van de statuten, mits op voorstel van de Raad van Bestuur, dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen;
5. Toekenning van beloning aan Commissarissen;
6. Benoeming van de externe accountant;
7. Beslissingen omtrent de winstbestemming, nadat uit de jaarwinst het primaire dividend op de aandelen is betaald en nadat de door de Raad van Bestuur met goedkeuring van de Raad van Commissarissen bepaalde reserveringen zijn getroffen;
8. Alle overige bevoegdheden die bij de statuten niet aan een ander orgaan zijn toevertrouwd.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur van HAL Holding N.V. is belast met het besturen van de vennootschap, hetgeen ondermeer inhoudt dat hij verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelstellingen van de vennootschap, de strategie en het beleid. De Raad van Bestuur legt hierover verantwoording af aan de Raad van Commissarissen en aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De Raad van Bestuur richt zich bij de vervulling van zijn taak op het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van de bij de vennootschap betrokkenen af.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wetten en regelgeving, het beheersen van de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten en voor de financiering van de vennootschap.

Het aantal leden van de Raad van Bestuur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen. Op dit moment bestaat de Raad van Bestuur uit drie leden. De leden zijn door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor onbepaalde tijd benoemd. Zij kunnen worden ontslagen door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders; zij kunnen daarnaast worden geschorst door de Raad van Commissarissen.

De Raad van Bestuur heeft met goedkeuring van de Raad van Commissarissen een reglement opgesteld waarin onder meer nadere voorschriften zijn gegeven omtrent besluitvorming binnen de Raad van Bestuur, rapportage aan de Raad van Commissarissen, de omgang met eventuele conflicterende belangen en het vervullen van nevenfuncties.

De bezoldiging van ieder lid van de Raad van Bestuur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen. De bezoldiging bestaat uit een vaste beloning en een variabele beloning waarvan de omvang door de Raad van Commissarissen wordt vastgesteld, alsmede secundaire arbeidsvoorwaarden. Voor de leden van de Raad van Bestuur gelden geen optieplannen en aan hen worden door de vennootschap geen leningen of garanties verschaft.

De Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de Raad van Bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Hij staat de Raad van Bestuur met raad terzijde. De Raad van Commissarissen richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en weegt daartoe de daarvoor in aanmerking komende belangen van de bij de vennootschap betrokkenen af. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen functioneren.

De Raad van Commissarissen bestaat minimaal uit vijf leden. De Raad van Commissarissen kan bepalen dat de raad uit meer leden bestaat. Thans bestaat de raad uit vijf leden, die door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor onbepaalde tijd zijn benoemd. Elk jaar treedt tenminste één commissaris af volgens een door de raad opgemaakt rooster. Een volgens het rooster aftredende commissaris is telkens herbenoembaar.

De Raad van Commissarissen heeft uit zijn midden een voorzitter en een vicevoorzitter benoemd.

Alle taken van de Raad van Commissarissen worden collegiaal en gezamenlijk in pleno uitgeoefend.

De Raad van Commissarissen heeft een reglement vastgesteld waarin voorschriften zijn gesteld onder meer op het gebied van de informatieverzorging door de Raad van Bestuur, de onderwerpen die ieder jaar in elk geval aan de orde komen, de wijze van vergaderen en besluitvorming, de behandeling van eventuele tegenstrijdige belangen, persoonlijke beleggingen van commissarissen en criteria die een onafhankelijke uitoefening van de functie van commissaris mogelijkkerwijs zouden kunnen bedreigen.

De Raad van Commissarissen heeft een profiel voor zijn samenstelling opgesteld. Iedere commissaris is geschikt om de hoofdlijnen van het totale beleid te beoordelen. De commissarissen beschikken gezamenlijk over voldoende deskundigheid om de taak van de raad als geheel naar behoren te vervullen.

De bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen wordt door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgesteld.

Informatieverzorging/Logistiek Algemene Vergadering van Aandeelhouders

De Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen verschaffen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders – en de vergadering van houders van Trust-Shares – alle relevante informatie die zij behoeft voor de uitoefening van haar bevoegdheden, tenzij een zwaarwichtig belang zich daartegen verzet.

De Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen zullen alle aandeelhouders en andere partijen op de financiële markt die zich in gelijke positie bevinden gelijkelijk en gelijktijdig informeren over aangelegenheden die invloed kunnen hebben op de koers van het Trust-Share.

De eventuele contacten tussen de Raad van Bestuur enerzijds en de pers en financiële analisten anderzijds worden zorgvuldig behandeld en gestructureerd, en de vennootschap verricht geen handelingen die de onafhankelijkheid van analisten ten opzichte van de vennootschap en vice versa aantasten.

Financiële verslaggeving

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de volledigheid van de openbaar gemaakte financiële berichten. De Raad van Commissarissen ziet erop toe dat het Bestuur deze verantwoordelijkheid vervult.

De geconsolideerde jaarrekening van HAL Holding N.V. wordt opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie. De jaarrekening en het jaarverslag worden zowel in de Engelse taal als in een verkorte Nederlandse vertaling uitgegeven. HAL Holding N.V. geeft voorts tussentijdse berichten uit in overeenstemming met de daarvoor geldende bepalingen van de wet en het Fondsenreglement van Euronext in Amsterdam. Alle financiële informatie wordt eveneens gepubliceerd op de website www.halholding.com. De jaarrekening wordt ondertekend door de leden van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen bespreekt de jaarrekening met de externe accountant voordat zijn leden tot ondertekening overgaan.

Verwezen wordt naar het verslag van de Raad van Commissarissen op pagina 7 en het verslag van de Raad van Bestuur op pagina 10. Deze verslagen verduidelijken de consequenties en de maatregelen die zijn genomen als gevolg van de toepassing van IFRS 10. De toepassing van deze standaard brengt met zich mee dat de Vennootschap genoodzaakt is de jaarrekeningen van Koninklijke Vopak N.V. ('Vopak') en Safilo Group S.p.A ('Safilo') in haar jaarrekening te consolideren. Zoals toegelicht in bovengenoemde verslagen, is de Vennootschap "Memoranda of Understanding" aangegaan met Vopak en Safilo met betrekking tot vertrouwelijkheid, het proces van uitwisseling van informatie alsmede deelnemerechten, door een onafhankelijke financiële expert die benoemd is door de Vennootschap, aan de audit committee vergaderingen van Vopak en de Control, Risk and Sustainability Committee vergaderingen van Safilo. Deze onafhankelijke financiële expert rapporteert aan de Vennootschap of er zaken zijn die onder de aandacht zouden moeten worden gebracht alvorens de jaarrekening van de Vennootschap te ondertekenen.

De afweging dat de geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap geen materiële fouten bevat die toegerekend kunnen worden aan de jaarrekeningen van Vopak en/of Safilo is gebaseerd op de externe accountantscontrole van deze ondernemingen en de betrokkenheid van de financiële expert zoals hierboven beschreven.

De Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen vonden het noodzakelijk om bovenstaande maatregelen te treffen teneinde additionele zekerheid te verstrekken aan de Raad van Bestuur, in verband met zijn verantwoordelijkheid voor de jaarrekening van de Vennootschap, en aan de Raad van Commissarissen in verband met zijn toezichthoudende taak alsmede haar review en ondertekening van de jaarrekening.

De externe accountant wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De Raad van Commissarissen doet daartoe een voordracht, nadat de Raad van Commissarissen van de Raad van Bestuur daarover advies heeft ontvangen. HAL Holding N.V. heeft geen interne audit functie.

Materiële bezoldigingen voor opdrachten tot het uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden door de externe accountant, worden goedgekeurd door de Raad van Commissarissen na overleg met de Raad van Bestuur.

De externe accountant is vertegenwoordigd tijdens de vergaderingen van de houders van Trust-Shares.

Informatie met betrekking tot de leden van de Raad van Commissarissen

M. van der Vorm (58) heeft de Nederlandse nationaliteit. De heer Van der Vorm is in 2014 benoemd als lid van de Raad van Commissarissen van HAL Holding N.V. In 2016 is hij tot voorzitter benoemd. De termijn waarvoor hij is benoemd, loopt van 2014 tot 2020. De heer Van der Vorm was voorzitter van de Raad van Bestuur van HAL Holding N.V. van 1993-2014.

Drs. M.P.M. de Raad (72) heeft de Nederlandse nationaliteit en is in 2006 als lid van de Raad van Commissarissen van HAL Holding N.V. benoemd. De termijn waarvoor hij is benoemd, loopt van 2013 tot 2018. De heer De Raad was voorzitter van de Raad van Bestuur van SHV Makro N.V. en lid van de Raad van Bestuur van SHV Holdings N.V., Metro AG (Duitsland) en Koninklijke Ahold N.V. De heer De Raad is thans lid van de Raad van Commissarissen van Metro AG (Duitsland) en voorzitter van de Raad van Commissarissen van Tias Business School.

Mr. L.J. Hijmans van den Bergh (53) heeft de Nederlandse nationaliteit en is in 2013 als lid van de Raad van Commissarissen van HAL Holding N.V. benoemd. In 2016 is hij benoemd tot vice-voorzitter. De termijn waarvoor hij is benoemd loopt van 2014 tot 2019. De heer Hijmans van den Bergh is vennoot van De Brauw Blackstone Westbroek N.V., één van de juridische adviseurs van HAL Holding N.V. De heer Hijmans van den Bergh is niet betrokken bij de juridische dienstverlening van De Brauw Blackstone Westbroek N.V. aan HAL Holding N.V. Voordat hij bij De Brauw Blackstone Westbroek N.V. werkzaam was, was hij lid van de Raad van Bestuur van Koninklijke Ahold N.V. De heer Hijmans van den Bergh is lid van de Raad van Toezicht van Luchtverkeersleiding Nederland en het Nederlands Kanker Instituut/Antoni van Leeuwenhoek ziekenhuis.

Dr. G.J. Wijers (66) heeft de Nederlandse nationaliteit en is in 2014 als lid van de Raad van Commissarissen van HAL Holding N.V. benoemd. De termijn waarvoor hij is benoemd loopt van 2014 tot 2017. Hij is voormalig minister van Economische Zaken, voormalig senior partner van de Boston Consulting Group en voormalig CEO van Akzo Nobel N.V. Hij is voorzitter van de Raad van Commissarissen van Heineken N.V. en vice-voorzitter van Royal Dutch Shell Plc. Voorgesteld wordt de heer Wijers te herbenoemen voor de periode 2017-2022.

C.O. van der Vorm (46) heeft de Nederlandse nationaliteit en is in 2015 als lid van de Raad van Commissarissen van HAL Holding N.V. benoemd. De termijn waarvoor hij is benoemd loopt van 2015 tot 2021. Hij is woonachtig in Londen en is managing director van Southberg Holdings Ltd. Deze vennootschap heeft agrarische activiteiten in Zuid-Amerika en Oost-Europa.

